

VEM BESTÄMMER?

EN UNDERSÖKNING AV ELEVERS
UPPFATTNING AV INFORMELLT
INFLYTANDE I GYMNASIESKOLAN

Uppsatsförfattare: Robert Christensen & Stefan Michelsen
Handledare: Krister A Brolin

HÖGSKOLAN
Dalarna

Campus Falun

<u>INLEDNING.</u>	<u>3</u>
<u>SYFTE.....</u>	<u>4</u>
AVGRÄNSNING.	4
<u>METOD & MATERIAL.</u>	<u>4</u>
MATERIALINSAMLING.....	5
MATERIALBEARBETNING.....	6
<u>TEORETISK BAKGRUND OCH FORSKNINGSOVERSIKT.....</u>	<u>7</u>
PROBLEMATISERANDE AV ELEVINFLYTANDE SOM BEGREPP.....	7
<u>HUR ELEVINFLYTANDE UTTRYCKS PÅ OLIKA NIVÅER.....</u>	<u>8</u>
FORSKNINGSLÄGE.	11
ELEVINFLYTANDE - SUMMERING OCH DEFINITION.	22
<u>EL PROGRAMMET.</u>	<u>23</u>
ELEVERNAS GENERELLA ÅSIKTER OM ELEVINFLYTANDE.	23
INNEHÅLL I UNDERVISNINGEN.	24
ARBETSFORM.....	25
LÄROMEDEL.	27
EXAMINATIONSSÄTT.	29
SAMMANDRAG.	30
<u>HANDELSPROGRAMMET.....</u>	<u>31</u>
ELEVERNAS GENERELLA ÅSIKTER OM ELEVINFLYTANDE.	31
INNEHÅLL I UNDERVISNINGEN.	32
ARBETSFORM.....	34
LÄROMEDEL.	36
EXAMINATIONSSÄTT.	38
SAMMANDRAG.	40
<u>MEDIEPROGRAMMET.....</u>	<u>41</u>
ELEVERNAS GENERELLA ÅSIKTER OM ELEVINFLYTANDE.	41
INNEHÅLL I UNDERVISNINGEN.	42
ARBETSFORM.....	44
LÄROMEDEL.	46

EXAMINATIONSSÄTT.	48
SAMMANDRAG.	49

SAMHÄLLSPROGRAMMET.....51

ELEVERNAS GENERELLA ÅSIKTER OM ELEVINFLYTANDE.	51
INNEHÅLL I UNDERVISNINGEN.	52
ARBETSFORM.....	54
LÄROMEDEL.	56
EXAMINATIONSSÄTT.	58
SAMMANDRAG.	60

DISKUSSION OM RESULTATET.....61

SAMMANFATTNING.....62

KÄLL- & LITTERATURFÖRTECKNING.....63

Bilageförteckning.

Enkäten	(Bilaga 1)	I-V.
Siffror	(Bilaga 2)	VI-XI.
Diagramförteckning	(Bilaga 3)	XII.

Inledning.

Snart har ett decennium gått, sedan läroplanen för de frivilliga skolformerna började gälla. Dess betoning på att eleverna skall kunna påverka sin utbildning, kan knappast ifrågasättas. Det har dock, i allt ifrån statliga utredningar till uppsatser konstaterats att eleverna inte uppfattar det som att de får vara med och ha ett reellt inflytande över sin utbildning. Kanske finns det en grundläggande konflikt mellan lärares professionalism kontra elevers lärande och intresse i ämnena, som gör det svårt att hitta en medelväg. Kanske ligger den gamla bilden av den allvetande adjunkten/lektorn kvar i väggarna i de gamla nedslitna klassrummen, och hindrar den nya "postmoderna" skolan att breda ut sina vingar. - Vem vet... Frågan kanske är fel ställd, dessutom. Kanske skall ingen medelväg finnas. Utan det är snarare så att de förordningar lärare som tjänstemän fått, skall följas. - Vad ligger i så fall problemet i-, och vad är det som försvårar genomförandet?

Oavsett vilket så är vår undersökning inriktad på att undersöka vem eleverna anser bestämmer över-, vems vilja som styr hur undervisningen läggs upp och vems intresse/förslag som väger tyngst i denna process. Uppsatsen berör alltså inte det faktiska förhållandet av elevinflytande, utan undersöker snarare hur elever upplever graden av inflytande. Undersökningen är genomförd på El-, Handels-, Medie- och Samhällsprogrammet vid en gymnasieskolan i norra Mellansverige. Utöver dessa så finns tre nationella program på skolan, vilka är Tekniskt-, Grafisk tryckteknik-, Byggprogrammet och dessutom så finns det gymnasiesärskola. Dessutom har skolan en profilering. (Vilken vi naturligtvis inte kan nämna på grund av etiska skäl.)

Detta arbete är avslutningen, för författarna, på en 4 ½ års lång lärarutbildning. Vi vill tacka vår handledare och skolan som undersökningen genomförts på.

Robert & Stefan.

SYFTE.

Syftet med examensarbetet är mångfacetterat:

För det första undersöker vi hur elever upplever det informella inflytandet¹ över utbildningen på sina program, generellt sett och i kursen samhällskunskap A. För det andra vill vi undersöka skillnaderna mellan män och kvinnors uppfattning av elevinflytande, generellt sett på skolan och i kursen samhällskunskap A, gällande det informella elevinflytandet. För det tredje så undersöker vi om eleverna anser sig ha, och är nöjda med inflytandet på sin utbildning.

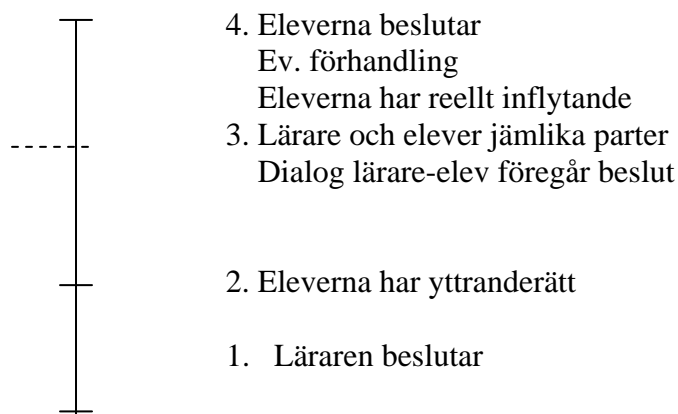
AVGRÄNSNING.

Man brukar skilja på formellt och informellt inflytande. Formellt behandlar de officiella vägarna för påverkan i en formaliserad beslutsprocess. Vägar till detta går genom klassråd, elevråd och skolkonferenser till exempel. Informellt inflytande rör sig kring det direkta inflytandet på elevens närhet.² Det vill säga elevernas inflytande över undervisningen, genom planering, genomförande och utvärdering.³ Detta kommer att utmynna i fyra kategorier av informellt inflytande, som vi kommer att undersöka. Dessa är: Innehåll i undervisningen, Arbetsform, Läromedel och Exminationssätt.

I övrigt så avgränsar sig examensarbetet till den aktuella skolan, på vilken vi kommer undersöka fyra nationella program och de klasser i programmen som läser samhällskunskap A.

METOD & MATERIAL.

Vi har byggt vår undersökningsverktyg på Kjell Jormfeldts nedanstående analysmodell:

[...] Schematisk bild av inflytandeskalan⁴

Jormfeldt har skapat denna analysmodell för att kunna konkretisera vad han menar fyller upp de kriterier som skollagen ställer på en skola, gällande elevinflytande.

¹ Informellt elevinflytande - se avgränsning.

² Hansjons, M & Lindholm Pihl, L. 2001. s.5.

³ Andersson-Granath, L. 2002. s.4.

⁴ Jormfeldt, K. 1994. s.12.

Jormfeldt menar att nivån av ett godkänt elevinflytande går vid nivå 3, i hans modell. Det vill säga där lärare och elev kan diskutera som jämlika parter i klassrummet. Då vi anser att Jormfeldts modell inte helt passar in i vår undersöknings kontext har vi gjort vissa modifikationer. I enlighet med Jormfeldt så har vi försökt att få fram elevernas uppfattning av inflytande nivån, genom att kategorisera olika elevpopulationers åsikter. Vår undersökning skiljer sig dock i fråga om mitten kategorierna, det vill säga de kategorier som ligger emellan att läraren bestämmer allt och eleverna bestämmer allt. Vidare skiljer vi oss i det faktum att vi, i den specifikt inriktade delen mot samhällskunskap A, söker rikta in oss mot en kvantitativ aspekt på inflytandet. Det vill säga hur ofta ”vem bestämmer vad”. På den generella delen av undersökning, så skiljer vi oss från Jormfeldt, då vi inte söker finna ett medelvärde.

Vår undersökning har inriktat sig på att undersöka bland annat mängden, det vill säga svarat på frågan hur ofta, som eleverna anser sig kunna påverka sin utbildning, och hur mycket de kan påverka den. Detta är den främsta anledningen till att vi modifierat Jormfeldts modell.

Materialinsamling.

Vi har i detta arbete gjort en kvantitativ undersökning om elevers inställning till mängden elevinflytande, som de tycker att de har, på sin utbildning. För att utreda detta använder vi oss av en enkätundersökning, som är uppdelad på fyra olika delar av det informella elevinflytandet. Dessa är i sin tur uppdelade i en generell del, för samtliga ämnen i programmet, och en specifik del, riktad mot kursen samhällskunskap A. Dessutom finns det en inledande kvalitativ del, som behandlar om eleven anser sig ha inflytande på sin utbildning, om eleven är nöjd med detta inflytande och vad eleven vill förändra gällande inflytande i utbildningen.

Urval.

Vi har använt oss av fyra nationella program på en kommunal gymnasieskola i Mellansverige. I programmen har vi främst vänt oss till tredje årskursen, samt tre klasser i från första årskursen. Vår undersökning har inriktats mot att undersöka gymnasieskolans el-, handels-, medie- och samhällsprogram. I klasserna i dessa program delades enkätundersökningarna ut under klassernas samhällskunskapslektioner i närvaro av samhällskunskapsläraren, samt på historielektionen för medieprogrammets klasser. De ovan nämnda programmen är slumpvis utvalda och motsvarar hälften av det totala programutbudet på skolan. I dessa program genomfördes enkätundersökningen i åtta stycken klasser. Antalet klasser och elever som deltog i undersökningen, baseras på deras tillgänglighet vid undersökningstillfället. Dock har alltid minst varit 80 procentigt deltagande av programpopulationerna. Då undersökningen genomfördes sent på terminen och vissa klasser/program var borta på grund av genomförande av praktik, samt otillgänglighet på grund av examinering av kurs, vilket inneburit att vi inte kunnat göra denna undersökning i den omfattning som vi till en början med eftersträvade.

Undersökningen har varit indelad i en generell del och en inriktad del, som nämnts ovan. Den generella delen finns med på grund av att vår undersökning kommer att finnas som underlag för skolan att genomföra en revidering av de lokala programmålen. Dessutom möjliggörs en jämförelse av samhällskunskapsämnet

elevinflytande i förhållande med elevinflytande generellt sett i programmet. Därigenom nås en generaliserbar bild av elevinflytandets tillstånd på skolan.

Ämnet samhällskunskap har valts av den anledningen att uppsatsförfattarnas lärarutbildning varit inriktad på ämnet. Vidare så är ämnet direkt anknutet till demokrati och inflytande i samhället. Det kan knappast vara diskutabelt att ämnet är en spjutspets för skolan, i skolans roll i fostrandet av aktiva demokratiska samhällsmedborgare. Detta gör att vi valt att undersöka kursen samhällskunskap A, då kursen är obligatorisk för alla nationella gymnasieprogram.

Enkäten & Procedur.

Den genomförda enkätundersökningens formulär, finns med i detta arbete som bilaga 1, lika så finns de siffror som sammanställts från detta, som bilaga 2.

Vi har vid elevernas genomförande av enkäten, i samtliga klasser, varit närvarande för att kunna svara på frågor och rätta ut frågetecken och för att förklara enkätens innehåll och utformning.

Materialbearbetning.

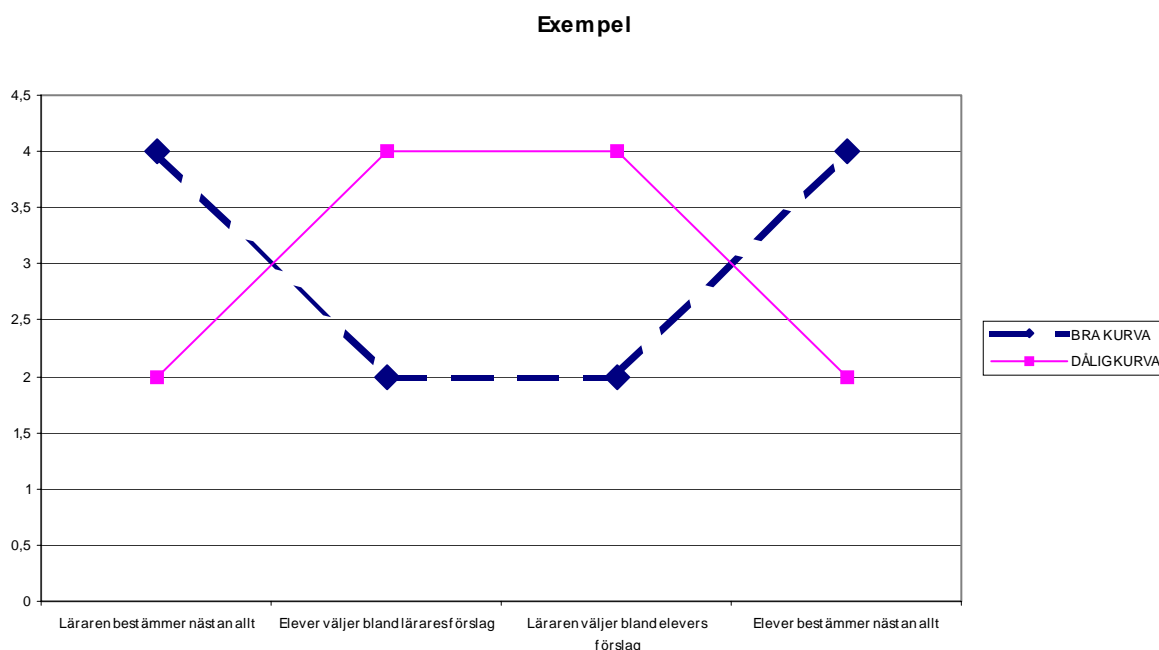
Av resultatet på enkätens första sida har vi kort och gott summerat hur många av eleverna på programmen som tyckt att de har och inte har inflytande över sin utbildning, hur många som är nöjda. Utifrån detta har vi tittat i resultatet efter hur män och kvinnor svarat. Därefter så har motiveringarna genomarbetats och vi har i det sökt att ta ut representativa kommentarer för vad eleverna uttryckt. Delvis genom att lyfta fram återkommande kommentarer, men även kommentarer som stuckit ut en aning.

I de olika kategorier av informellt inflytande, som i denna uppsats undersökt, har vi bearbetat materialet olika gällande den för programmet generella och för samhällskunskap A inriktade delarna. I den generella delen på alla teman har vi valt att visa resultatet efter hur många elever som ansett kryssat i de olika alternativen.

I delen för samhällskunskap A, har vi däremot tagit ut ett snitt på de olika nivåerna av bestämmande. Detta har vi gjort genom att sätta poäng på mängdnivåerna, och därefter räknat ut ett medel. Alltid/varje lektion är 1 poäng, ofta/någon gång per vecka är 2, sällan/vid början av varje område 3 och aldrig är 4. Utifrån detta har vi bedömt nivån på elevinflytandet beroende på hur högt/lågt medeltalen hamnat i förhållande till varandra i kategorin. Vi vill här påpeka att det inte är en god nivå på bestämmandet i en kategori om eleverna bestämmer nästan allt alltid. Det bästa resultat som kan uppnås är snarare att linjerna visar ett "leende" det vill säga snittresultat visande 4-2-2-4⁵. Dålig nivå visas med en "sur min", det vill säga 2-4-4-2, eller med ett lågt medel på läraren bestämmer nästan allt och högt medel på alla de övriga. Ett lågt medel i nivån "elever väljer bland lärares" förslag tycker vi visar på en nivå av elevinflytande, ur ett delaktighetsperspektiv, som visar att eleverna på ett demokratiskt sätt får vara med om en "valprocess". Lika så visar ett lågt medel i "läraren väljer bland elevers förslag" på att läraren lyssnar på elevernas förslag.

⁵ Läraren bestämmer nästan allt, 4. Elever väljer bland lärares förslag, 2. Läraren väljer bland elevers förslag, 2. Elever bestämmer nästan allt, 4. Se exemplet nedan.

Delvis så är det alltså fråga om att eleverna får vara med och bestämma om undervisningen, det vill säga vara demokratiskt delaktiga, och delvis är det fråga om att eleverna får möjlighet att påverka genom att uttrycka sina förslag, så att undervisningen kretsar kring deras intresse.

Teoretisk bakgrund och forskningsöversikt.

Problematiserande av elevinflytande som begrepp.

Elevinflytande är inte ett lätt begrepp, i alla fall inte när det skall gå från ord till handling. För vad innebär det som skollagen uttrycker om att "Eleverna skall ha inflytande över hur deras utbildning utformas"⁶. Hur mycket skall elevernas åsikter vägas in när undervisningens alla moment bestäms. Vad får/skall eleverna bestämma över-, vad skall/får eleverna inte bestämma över- och hur mycket i dessa.

En strikt "lexikalisk" definition, i enligt med en helt vanlig svensk ordbok, så betyder ordet inflytande "påverkan: *stå i ngnns i.*"⁷ Elevinflytande är därmed, enligt en ren ordgranskning, att påverka undervisningen. Ordet påverka å sin sida är att

ha en viss verkan på [...] (om person) få att ändra åsikt, handlingssätt e.d., göra intryck på⁸

Elevinflytandet är dock något mycket mer än vad som kan slås upp i en ordbok. Ordet är laddat med allt från statens intentioner, via hur man kommunalt och lokalt preciserar dessa, till elevorganisationens tolkningar av detta. Detta kommer i att tas upp nedan.

⁶ Skollagen 5 kap. 2§.

⁷ Malmström, S. med flera. 1998. s.240.

⁸ Malmström, S. med flera. 1998. s.448.

Hur elevinflytande uttrycks på olika nivåer.

Skollagen.

Elevinflytande enligt skollagens 5:e kapitel §2, gällande gymnasieskolan, är formulerat så att ”Eleverna skall ha inflytande över hur deras utbildning utformas”⁹. Detta innebär kort och gott att det enligt lag är så att alla elever som går på en svensk gymnasieskola, eller som på annan skola som står under svensk lag, måste följa denna paragraf. Lagparagrafens problem är dock att den inte definierar vad detta innefattar. Det vill säga sådana aspekter som hur mycket och över vad, eller över vad eleverna inte skall ha inflytande. Enligt svensk juridisk praxis och rättskällemetod, så skall i sådana här fall undersökas vad som juridiska prejudikat från högre juridisk instans säger, och vad regering, departement och statligt verk skrivit i utredningarna och propositioner kring beslutet av en sådan lag eller så skall man gå till de förordningar och föreskrifter som regering, departement eller statligt verk utfärdat. Detta för att kunna se de intentioner som beredning och lagtextskrivare haft med den aktuella lagen.¹⁰

Vidare så finns det vissa bestämmelser i skollagen gällande elevernas rätt till formellt inflytande genom att ha klassråd och att vara representerade på skolkonferensen. På skolkonferensen skall det ske ett informationsutbyte mellan skolans aktörer, och forumet skall bland annat behandla frågor som är av stor vikt för eleverna.¹¹

Bestämmelserna kring klassrådet är följande:

Klassrådet består av samtliga elever i klassen och deras klassföreståndare eller motsvarande.¹²

[...]

Klassrådet skall behandla frågor som är av gemensamt intresse för klassens elever.¹³

Läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpf 94).

Det statliga styrdokumentet för gymnasieskolan är ”Läroplan för de frivilliga skolformerna” (Lpf). Vi har kunnat skönja 3, för dokumentet, centrala begrepp gällande elevinflytande:

Demokrati, Eget ansvar och frihet.

Demokrati är kopplat till att eleverna skall bli aktiva deltagare i samhället och att verksamheten i skolan ”skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar”¹⁴. Mer konkret så skall undervisningen på skolor i Sverige, enligt Lpf, bedrivas i demokratiska arbetsformer.¹⁵

⁹ Lärarens handbok. 2001. s.75. Lag (1991:1107) / se skollagen i lagbok.

¹⁰ Malmström, Å & Agell, A. 2001. s.29-31, 33.

¹¹ SFS 1992:394 kap.4 §6. - Gymnasieförordning (1992:394).

¹² SFS 1992:394 kap.4 §3. - Gymnasieförordning (1992:394).

¹³ SFS 1992:394 kap.4 §4. - Gymnasieförordning (1992:394).

¹⁴ Lärarens handbok. 2001. s.37.

¹⁵ Lärarens handbok. 2001. s.38.

Statens intentioner i Lpf gällande elevinflytande är att elever som slutfört sina gymnasiala studier, eller av liknande utbildningsnivå, skall ha förutsättningar att "delta i demokratiska beslutsprocesser i samhälls- och arbetsliv".¹⁶

Enligt Lpf så skall de "demokratiska principerna att kunna påverka, vara delaktig och ta ansvar skall omfatta alla elever".¹⁷

Det egna ansvaret är kopplat till ett aktivt deltagande, från eleven i skolan och efter skolgången. "Undervisningen skall utveckla eleverns förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt deltaga i samhällslivet."¹⁸ Meningen med skolgången, är alltså att eleverna skall fostras till aktiva, ansvars-kännande samhällsmedborgare, enligt Lpf, vilket föregås av att undervisningen bedrivs i demokratiska arbetsformer.¹⁹

Vidare är det formulerat att "läraren skall: [...] organisera arbetet så att eleven [...] - successivt får fler och större självständiga uppgifter och ökat eget ansvar"²⁰

Frihet är främst kopplat genom att skolan skall gestalta och förmedla individens frihet.²¹ Vidare är det skolans uppgift "att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet".²²

Det är enligt Lpf så är läraren skyldig att utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna, och läraren skall även låta eleverna prova olika arbetsätt och arbetsformer.²³ Slutligen så är det enligt Lpf, rektors ansvar att

utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål [och att...] skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas²⁴

Kommun.

Kommunens skolplan har en bestämd inriktning på elevinflytande. Redan i förordet så formuleras kommunens syn på varför elevinflytande är viktigt.

Kunskapsutveckling sker genom ett tillåtande arbetssätt och med arbetsformer som skapar förutsättningar för elevens eget ansvar för inflytande över sitt lärande i ett livslångt perspektiv.²⁵

Elevinflytandet och elevens ansvar över sin egen bildning är med andra ord ett mål som eleven skall nå genom utvecklingen av sin kunskap. Denna syn på elevinflytande återkommer, och blir bättre uttryckt när skolplanen lyfter fram kommunens 7 prioriterade punkter. En av dessa är just elevinflytande, men formulerad som "Demokratisk fostran/Elevinflytande". Elevinflytandet är därmed inte ett

¹⁶ Lärares handbok. 2001. s.44.

¹⁷ Lärares handbok. 2001. s.46.

¹⁸ Lärares handbok. 2001. s.38.

¹⁹ Lärares handbok. 2001. s.38-39.

²⁰ Lärares handbok. 2001. s.45.

²¹ Lärares handbok. 2001. s.37.

²² Lärares handbok. 2001. s.37.

²³ Lärares handbok. 2001. s.47.

²⁴ Lärares handbok. 2001. s.49.

²⁵ Kommunens skolplan.

didaktisk/pedagogiskt modeord, utan snarare ett mål som kommunen ställer upp för sina skolor.

Skolplanens specifika mål under rubriken demokratisk fostran/elevinflytande är att:

Eleverna skall uppleva att de i hög grad kan påverka sitt skolarbete och skolans verksamhet i övrigt.
[och att...]
Elever och lärare skall tillsammans planera och ta ansvar för undervisningen på både kort och lång sikt.²⁶

Med andra ord så prioriterar kommunen att eleverna skall ha inflytande över sin utbildning, och själva känna att det förhåller sig så. Eleverna skall också få vara med och planera och ta ansvar. Vilket gör att det eleverna vill ändå måste få en viss tyngd i vad och hur undervisningen formeras kring.

Lokala arbetsplaner på den undersökta gymnasieskolan.

De fyra undersökta programmen på den aktuella gymnasieskolan, har alla enskilda lokala arbetsplaner. Dessa är dock i mångt och mycket ordagranna kopior av varandra. Gällande elevinflytande nämner alla fyra programmens arbetsplaner:

att arbetslaget skall [...] skapa förutsättningar för ett demokratiskt arbetssätt och ge eleven möjlighet att delta i beslutprocessen.²⁷

Mediaprogrammet skiljer sig dock, på en väsentlig punkt. Enligt deras arbetsplan så skall arbetslaget ”etablera en kontinuerlig kommunikation med eleven.”²⁸

Läraryrket och LR.

De två stora läraryrket i Sverige har gemensamt utarbetat yrkesetiska principer. Enligt dessa så skall en lärare förbinda sig att

stödja elevernas rätt till inflytande över sin utbildning och stärka deras ansvarstagande för sina studier²⁹

Förbunden tycker alltså att det är en rätt för elever att ha inflytande över sin utbildning. De betonar också det positiva med att eleverna tar ansvar för sina studier genom detta.

Vidare så anser förbunden att lärare förbinder sig att

verka för att upprätthålla förtroendefulla relationer med eleverna [...] och vara lyhörda för deras synpunkter³⁰

Med andra ord så anser alltså läraryrket att genom att lyssna på elevernas åsikt och ta dom till sig, så garanteras en god relation mellan lärare och elev.

²⁶ Kommunens skolplan.

²⁷ Lokala arbetsplaner för Handels-, Medie-, El- och Samhällsprogrammet.

²⁸ Lokal arbetsplan för medieprogrammet.

²⁹ Lärares handbok. 2001. s.129.

³⁰ Lärares handbok. 2001. s.129.

Elevorganisationen.

Elevorganisationen är enligt dom själva ett fackförbund för elever. Dom består av enskilda elever, elevråd och elevkårer som täcker årskurser 6-9 och gymnasium. De är partipolitiskt obundna och de jobbar för en ”bättre, roligare och mer demokratisk skola”.³¹

Organisationens syftet är att elever, elevkårers och elevråds åsikter lättare skall få gehör hos lärare, rektorer och politiker. Genom att samarbeta så anser organisationen att elever kan hjälpa och stödja varandra i att nå förändringar i skolvärlden.³²

Elevorganisationen anser att inflytande över utbildningen är den viktigaste rättigheten som eleven har. Detta då den är lagstadgad, genom skollagen och läroplanerna, och att det är en mänsklig rättighet att bestämma över sin vardag. En demokratisk skola, enligt elevorganisationen, är en skola där alla som är verksamma i den får vara med och påverka hur den ser ut.³³

Elevorganisationen anser att lagen är tydlig om att skall vara demokratisk. Detta innebär, enligt organisationen, att alla som är i skolan skall vara med och påverka dess utformning.³⁴

Skolan måste också arbeta på ett demokratiskt sätt, så att vi elever har en chans att förstå hur demokrati fungerar i praktiken.³⁵

Elevinflytande handlar alltså, enligt elevorganisationen, att man utöver att ha läst om demokrati, får bli aktiva deltagare i det demokratiska systemet.

Vidare hävdar elevorganisationen att skolan är elevernas arbetsplats också. Detta betyder, enligt organisationen, att arbetsmiljölagen är gällande även för dem. Detta gör i så fall att elever har rätt, enligt ytterligare lagrum, att medverka till arbetsmiljöns utformning.³⁶

Elevorganisationen anser att eleverna är i underläge så länge som lagar och regler, för hur mycket och vad som eleverna får vara med och påverka, är okända för eleverna. Det krävs att skolan informerar eleverna om de rättigheter som lagstiftningen och läroplanerna, trots allt påbjuder eleverna att ha.³⁷

Forskningsläge.

Det har skrivits hel rad examensarbeten, uppsatser och litteratur kring ämnet elevinflytande, och under denna rubrik kommer vi att gå igenom ett antal av de som publicerats under de senaste åren, samt vad de kommit fram till.

³¹ Eriksson, V. 2001. s.10.

³² Eriksson, V. 2001. s.10.

³³ Eriksson, V. 2001. s.39.

³⁴ Åborg, Y. 2000. s.17.

³⁵ Åborg, Y. 2000. s.17.

³⁶ Åborg, Y. 2000. s.17.

³⁷ Eriksson, V. 2001. s.12.

Marit van Keppel och Ingela Palosaari har i sitt examensarbete, *Elevinflytande i NO-undervisningen*, vid lärarutbildningen i Falun undersökt vad elever vill ha inflytande över i NO-undervisningen, vem eleverna anser att ansvaret ligger på att elevinflytande existerar och vilken nivå av elevinflytande eleverna vill ha. Undersökningen bygger på 49 elevenkäter, gjorda på elever i årskurs 8 och 9, från 2 skolor i olika orter i Dalarna.

Resultatet i undersökningen visar att eleverna vill ha inflytande i NO-undervisningen, och att det är främst gällande arbetsformer och arbetsområden som eleverna vill ha inflytande över. Samtidigt är eleverna i väldigt liten utsträckning villiga att vara med och utvärdera NO-undervisningen, och de visar även en svag vilja till att ta ansvar för planeringen av NO-undervisningen. 65% av eleverna i undersökningen anser att ett ökat elevinflytande är beroende av "elevens beteende eller initiativ eller att elev och lärare samarbetar."³⁸

Uppsatsförfattarna beskriver elevinflytande enligt följande:

Ett verkligt elevinflytande griper in i en skolas hela verksamhet och gäller i hög grad innehållet i undervisningen och på vilket sätt den bedrivs.³⁹

I examensarbetet "Elevinflytande - ett omöjligt uppdrag!?" har uppsatsförfattarna Marie Hansjons och Linda Lindholm Pihl, gjort klassrumsobservationer för att undersöka hur elevinflytandet gestaltas i den vardagliga skolverksamheten. Deras syfte har varit att undersöka vad som främjar och motverkar en aktiv elevdemokratisk process. Deras observationer har gjorts utifrån 3 perspektiv. Det första gäller delaktighet i den formaliserade beslutsprocessen, i vilken resultatet visar på ett relativt litet elevinflytande. Det andra perspektivet rör informellt inflytande i klassrummet, i vilken uppsatsförfattarna hävdar att eleverna har ett relativt stort inflytande. Sist men inte minst har uppsatsförfattarna utgått från en maktansats, som utgår från konflikt mellan elevernas perspektiv kontra lärarens och skolans perspektiv. Med resultatet från det tredje perspektivet i ryggen, så reser uppsatsförfattarna frågan om det möjligen inte är så att svårigheterna med att öka elevinflytandet kan ligga inbyggt i skolsystemet. Examensarbetets slutsats är att elevinflytande finns, men att det tar sig uttryck i störst utsträckning utanför den utbredda definitionen av begreppet.

Carolina Johansson undersöker i sitt examensarbete "Elevinflytande i matematik kontra andra ämnen [...]" om elevinflytandets ställning i ämnet i matematik kontra andra ämnen. Uppsatsen är skriven utifrån en gymnasieskola i Mellansverige. Johansson har främst utgått från frågeställningar om det finns någon skillnad mellan inflytandet i matematik och andra ämnen, men även om eleverna är nöjda med det inflytande de har i matematiken. Vidare har hon undersökt vad berörda lärare tycker om elevinflytandet i ämnet matematik. Undersökningen är delvis en enkätundersökning, och har följts upp med intervjuer med lärare och elever. Resultatet har visat att inflytandet i historia är större än i matematik, och att inflytandet i svenska och idrott är ungefär lika stort som i matematik. Minst inflytande anser eleverna sig ha över innehåll och material och något högre i undervisningsform

³⁸ van Keppel, M & Palosaari, I. 2002. s.38.

³⁹ van Keppel, M & Palosaari, I. 2002. s.38. Detta är ett citat inuti examensarbetet, men korrekt nothänvisning saknas!

och examinationsform. Johansson har även kommit fram till att eleverna inte vill ha mer inflytande över ämnet matematik, då de delvis känner att de har tillräckligt men även att de tycker att ämnets karaktär kräver hög grad av lärarstyrning.

I examensarbetet "Elevinflytande Elevers upplevelse av att påverka sitt lärande" så undersöker Agneta Lindberg det informella elevinflytandet utifrån frågeställningar kring om eleverna upplever sig ha inflytande på sitt egna lärande, om lärare och elever har olika uppfattningar om elevinflytande. Vidare undersöker hon om det finns ett genusperspektiv, både bland lärare och elever, på begreppet elevinflytande. Undersökningen är genomförd på elever från årskurs 7 till 9, delvis baserade som en enkätundersökning, men även genom brevväxling med 6 stycken elever i årskurs 7 till 9. Resultatet i undersökningen visar på eleverna upplever att dom har inflytande över sitt lärande, vilket visat sig inte vara en fråga utan genusperspektiv. Vidare pekar resultatet på att manliga lärare har svårare än kvinnliga, att släppa makten i klassrummet och därmed ge elevernas ansvar och vilja större utrymme. Enligt resultatet så vill de deltagande eleverna ta mer ansvar för sitt egna lärande. Lärarna däremot anser att eleverna har en lagom ansvarsnivå, men de tycker samtidigt att eleverna har för lite att säga till om angående ämnesval.

Lindbergs beskrivning av elevinflytande har i undersökningen kretsat kring att

eleverna tränas att leva och verka i ett demokratiskt samhälle. Detta sker genom att eleverna får vara med och påverka det som sker i skolan under demokratiska former.⁴⁰

I examensarbetet "Elevinflytande i klassrummet [...]" har Lena Andersson-Granath syftet att undersöka vad elevinflytande i klassrummet innebär för de på skolan verksamma personerna. Meningen är alltså att hon skulle undersöka hur lärare respektive elever definierar elevinflytandet. Vidare skulle hon titta efter hur det informella inflytandet på skolan var formerat, och reda ut varför det såg ut på just det sättet.

Resultatet visar på att eleverna definierar elevinflytande som det formella inflytandet, emedan lärarna poängterar den informella sidan. Vidare så använder eleverna ordet "bestämma" i samband med elevinflytande, medans lärare använder "påverka". Undersökningen har också kommit fram till att eleverna fått knapphändig eller ingen information om deras rättigheter till inflytande, i detta visar det sig också att lägre årskurser har fått mindre information och elever på yrkesinriktade program är mindre informerade än elever på teoretiskinriktade. Vidare anser eleverna i undersökningen att det främst är läraren inställning som påverkar deras möjlighet att ha inflytande, i andra hand är det deras egna engagemang och i tredje ämnet i sig. Lärarna å sin sida visar i undersökningen en uppfattning att eleverna har stora möjligheter att påverka undervisningen.

I rapporten, "Det är roligare att lägga upp experimenten själv, man hinner tänka mer", skriver Gisselberg & Wolf-Watz att eleverna anser att det är roligare att arbeta när de själva har varit med och tagit fram vad som det skall undervisas om. Vidare pekar rapporten på att flickorna vill utnyttja deras inflytande i undervisningens innehåll mer

⁴⁰ Lindberg, A. 2002. s.4.

än pojkarna. Detta visar på att det kan finnas skillnader i hur de upplever magnituden av inflytande i skolan.⁴¹

Fortsättningsvis pekar rapporten på att elevinflytandet verkar minska med nivåerna i skolan. Detta yttrar sig i att eleverna på lägre nivåer tycker att de har bra inflytande i planering och undervisningens innehåll. Däremot visar de högre nivåerna att de inte är nöjda med magnituden av deras inflytande på planering och undervisningens innehåll. I rapporten antyder man att detta beror på bland annat betygshets, läromedel och tradition vara anledning till graden av inflytande.⁴²

Det indirekta inflytandet är ett fenomen som rapporten kommenterar vid ett antal tillfällen. I rapporten definieras det indirekta inflytandet som den stund då läraren ”inventerar” vilka kunskaper eleverna har om ett visst ämnesområde. Eleverna är av den åsikten att detta är ett bra verktyg för inflytande. Dock verkar eleverna inte helt nöjda med hur läraren använder det, kvalitativt som kvantitativt.⁴³ Rapporten visar på, precis som ovan, att eleverna verkar främst definiera elevinflytande med effektivitetsaspekten. Någon större tillkännagivande av den demokratiska aspekten skulle vara viktig, verkar inte kunna påvisas.

I undersökningen ”Elevernas värdering av sin gymnasieutbildning”, av Sten Söderberg, tas elevflytande upp. Det som är av intresse för vår uppsats är hur eleverna på linjerna och programmen upplevde graden av inflytande på studierna. Undersökningen intressant ur det perspektivet att den tar upp hur elever upplever elevinflytande ur effektivitetsaspekten. Elevernas inflytande prövades i fråga om ämnesinnehåll, antal tentor, typ av tentor, lektionernas innehåll, mängd hemuppgifter och slutligen de arbetsätt som förekommer på lektioner.⁴⁴

Resultatet visar i samtliga undersökningar att gymnasieskolan med program är den skolform som har högst känsla av att kunna påverka de ovanstående undersökningsfaktorerna. Dock är det enbart i arbetsättet på lektionerna som lyckas överstiga 50 % (där uppnåddes resultatet 60 %). I samtliga andra faktorer kom resultatet aldrig över 45 %.⁴⁵ Detta visar på att det finns ett oerhört stort glapp i känslan av att kunna påverka hos eleverna, oavsett ifall de har en yrkesinriktad eller studieförberedande skolgång. Dock visar den reformerade gymnasieprogramskolan att den är på rätt väg. Det är av intresse att se ifall resultaten, sju år senare har blivit positivare eller negativare. Detta är kanske något för vidare forskning?

I *Ds 1995: 5* konstateras det att elevinflytandet har problem med att etablera sig på skolorna. Detta beror delvis på att delar av lärarkåren anser att elevinflytandet ”stör” deras arbete.⁴⁶ Dock visar andra rapporter på att elever verkligen kan ta det större ansvar som elevinflytandet innebär. Vidare menar elevorganisationen att trots elevinflytandet är ett prioriterat område, sker det väldigt lite på skolorna. Elevorganisationen kräver att de får ett mer direkt inflytande över undervisningen.

⁴¹ Gisselberg & Wolf-Watz. s 49.

⁴² Gisselberg, K & Wolf-Watz, M. 2001. s 51.

⁴³ Gisselberg, K & Wolf-Watz. 2001. s 52f.

⁴⁴ Söderberg, S. 1996. s. 102ff.

⁴⁵ Söderberg, S. 1996. s. 102f.

⁴⁶ Ds 1995:5. s.56f.

Med detta syftar elevorganisationen på upplägg, genomförande och utvärdering av skolarbetet.⁴⁷

Rapporten konstaterar vidare att det gjorts en rad olika undersökningar om vad det är som ”hindrar” elevinflytandet. Många olika orsaker benämns i rapporterna, men en faktor var återkommande, nämligen läraren.⁴⁸ Det har visat sig i en rad undersökningar att lärarna är, i mångt och mycket, nöjda med den grad av inflytandet som elever för nuvarande innehar. Detta berör områden som läxor, prov, undervisning, schema och ordningsregler. Vad de däremot skulle vilja se en ökning av inflytande i, är områden som trivseln i skolan och skolmiljön. Däremot ser lärarna en rad hinder för elevinflytandet. Bland annat anser lärarna i rapporten att läromedlen ett hinder. Lärarna menar att läromedlen är för styrande. Ytterligare anser de att schemat och ämnenas splittring i detta är ett problem. Ett annat, intressant, problem som lärarna ser, är prestationsångesten hos eleverna.

I sitt examensarbete, ”*elevinflytande*”, tog Karin Fredriksson och Petra Sundelin upp frågan, om de tillsammans med sina elever kunde öka elevernas upplevelse av inflytande i undervisningen. Detta genom att ha utgått från eleverna vid konkretisering av målen för kursen och planering av undervisningen.⁴⁹ Själva syftet med undersökningen var att undersöka hur eleverna upplevde delaktighet i olika aspekter ur den verksamhet som sker i skolan. Till detta räknar Fredriksson och Sundelin planeringen och arbetandet med olika ämnens kursmål.⁵⁰ Undersökningen skedde under en tidsperiod på tio veckor och genomfördes på två skolor i Luleå, samt i ämnena religion och engelska.

I sin undersökning tar Fredriksson och Sundelin upp tre sviktiga faktorer till varför elever skall ha inflytande. Den första faktorn var den demokratiska uppfostran. En grundidé med skolan är att den skall uppfostra demokratiska medborgare. Genom att låta eleverna ta beslut som berör dem själva och ta ställning för eller mot dessa beslut, kan eleverna i skolan uppleva demokratins spelregler och praktik i deras egen arbetsmiljö.⁵¹

Den andra faktorn som Fredriksson och Sundelin tar upp är den pedagogiska faktorn. Med hjälp av känslan av delaktighet och möjlighet att kunna påverka sin studiesituation menar Fredriksson och Sundelin att eleverna får en starkare motivation och vilja lära sig. Denna inre vilja/motivation gynnar lärandet. Dock kan Fredriksson och Sundelin inte förklara hur och/eller varför.⁵²

Tredje och sista faktorn är den sociala. Genom att låta eleverna erhålla inflytande kan eleverna träna sina förmågor i organisering, samarbete, lyhördhet, kreativt och kritiskt tänkande. Vidare ökar elevernas kommunikationsförmåga och självförtroende. Samtliga förmågor som eftertraktas på arbetsmarknaden.⁵³

⁴⁷ Ds 1995:5. s.57f och 78.

⁴⁸ Ds 1995:5. s. 61.

⁴⁹ Fredriksson, K & Sundelin, P. 2000. s.1.

⁵⁰ Fredriksson, K & Sundelin, P. 2000. Abstrakt.

⁵¹ Fredriksson, K & Sundelin, P. 2000. s.6f.

⁵² Fredriksson, K & Sundelin, P. 2000. s.7f.

⁵³ Fredriksson, K & Sundelin, P. 2000. s7.

I undersökningen tar Fredriksson och Sundelin även upp hinder för elevinflytandet. Fredriksson och Sundelin tar upp attityder och traditioner som hinder för elevinflytandet. Med hjälp av tidigare forskning visar Fredriksson och Sundelin att det reella inflytandet beror i mycket på den enskilda lärarens attityd, tradition och pedagogiska utbildning. Fortsättningsvis påpekar Fredriksson och Sundelin att själva den fysiska planeringen av skolan sätter käppar i hjulet för elevinflytandet.⁵⁴ Genom att skolan är fysiskt byggd för katederundervisning kan inte eleverna erhålla den adekvata arbetsmiljö som krävs för annat än katederundervisning. Härmed faller en del av inflytandaspekten för eleverna.

Fredriksson och Sundelin sammanfattar sitt examensarbete och sin undersökning med att konstatera att deras mål och syfte med examensarbetet/undersökningen uppfyllts. Genom att låta eleverna få inflytande i planeringsstadiet och konkretisera målen för undervisningen, kände eleverna större inflytande på sin studiesituation och större glädje att lära.⁵⁵ Ytterligare påpekar Fredriksson och Sundelin att de hinder som de stött på under sin undersökning, var bristen på ansvarstagande och bristen på lokaler.

I sin undersökning, "Elevinflytande i gymnasieskolan: En enkätundersökning gjord vid tre olika gymnasieskolor i Stockholms län", använder sig Hosseinian och Nordin inte av elevernas egna definitioner av vad elevdemokrati.⁵⁶ Dock anser vi att deras undersökning är av intresse och vikt för att visa vilken magnitud av inflytande eleverna känner att de har. Hosseinian och Nordin har definierat elevinflytande till vilken grad eleverna kan påverka schemat, kursplanen, skolmiljön, kursen, upplägget av kursen, tidsplanering, anställning av nya lärare, samt ifall de vågar säga vad de tycker och känner till de olika lärarna, och slutligen vad de skulle vilja ändra i skolan.⁵⁷

Resultatet visar klart på att eleverna på de olika skolorna känner att de inte kan påverka ovanstående definitioner av elevinflytande. På en skala mellan 1-6 där 1 är inte alls och 6 är mycket, finns det inte en enda punkt över 2 som får 50 % eller mer.⁵⁸ Detta kan illustreras av endast 2 elever av 79 stycken ansåg att de kunde påverka schemat, samt att 78 % av samtliga 79 ansåg att de inte kunde påverka kursplanen. Detta trots att 66-90 % av eleverna vill ha inflytande på kursplanen.⁵⁹ Det är en ganska dystert bild som målas upp när det gäller elevernas känsla av att de skulle kunna påverka det som sker i sin skola. Det positiva med Hosseinians och Nordins uppsats är att de inte enbart tagit med effektivitetsagenter i sin definition av elevinflytande, utan även den demokratiska aspekten.⁶⁰

Med hjälp av resultaten som presenterats ovan, menar Hosseinian och Nordin att eleverna i de tre skolorna har väldigt lite inflytande över sin situation, vilket stämmer överens med deras egna erfarenheter av skolan i Sverige under 1990-talet och Iran under 1980-talet.⁶¹ Det intressanta i undersökningen är att det eleverna själva skulle

⁵⁴ Fredriksson, K & Sundelin, P. 2000. s.8.

⁵⁵ Fredriksson, K & Sundelin, P. 2000. s.19f.

⁵⁶ Hosseinian, R. & Nordin, C. 2000. s.17ff.

⁵⁷ Hosseinian, R. & Nordin, C. 2000. s.17ff.

⁵⁸ Hosseinian, R. & Nordin, C. 2000. s.17.

⁵⁹ Hosseinian, R. & Nordin, C. 2000. s.18.

⁶⁰ Hosseinian, R. & Nordin, C. 2000. s.19f.

⁶¹ Hosseinian, R. & Nordin, C. 2000. s.28.

vilja ändra på är, som i de många andra undersökningar, mest de faktorer som höjer deras effektivitet, inte deras demokratiska värderingssätt.⁶²

I ”Glimtar av framtidens gymnasieskola” undersöker Markus Gossas bland annat hur framtidens gymnasieskola kan te sig och se ut. Detta gör Gossas i samarbete med Dalarnas forskningsråd och de så kallade Siljan kommunerna (Leksand, Orsa, Rättvik och Mora kommun).⁶³ I rapporten presenteras och diskuteras inte enbart myndigheternas och pedagogernas syn på hur undervisningen skall bedrivas, utan även näringslivets koppling till skolan och dess undervisning. I rapporten skriver Gossas att gymnasieelever i undersökningsområdet (Siljan kommunerna) upplever att elevstyrning är en klar bristvara. Med elevstyrning syftar Gossas på möjligheterna för att påverka av inriktning och val av utbildning. Gossas påvisar att detta är i klar kollision med de direktiv som givits från skolverket, utbildningsdepartementet och pedagogisk forskning.⁶⁴

I rapporten intervjuas 32 stycken elever om hur framtidens skola skall se ut. Det svar som var överlägset störst (56 %) var elevinflytandet. Eleverna i rapporten definierar elevinflytande på olika sätt. Dels definierar eleverna elevinflytande som större valfrihet mellan kurserna i programmet eleven går, större valfrihet i ämnesinnehållet och val utav examinationssätt.⁶⁵ Det som framgår av rapporten är att eleverna vill ha större valfrihet.

Sammanfattningsvis konstaterar Gossas att problemet med elevinflytandet inte enbart ligger hos åldrade institutioner och lärare, utan även i arkitekturen i de byggnader som utgör platsen för kunskaps inhämtande.⁶⁶ Ett problem är att Gossas inte kunnat påvisa att eleverna anser att detta är en del av elevinflytandet.

I sitt examensarbete, ”Kunskap, motivation och elevinflytande”, vill Daniel Sjöberg ta reda på hur elevers motivation och kunskap påverkas av deras egen medverkan i arbetssätt i undervisningen. Examensarbetet genomfördes med hjälp av intervjuer av 26 stycken elever vid ett naturvetenskapligt program, på en gymnasieskola i Norrbotten. Utgångspunkten för sitt examensarbete hade Sjöberg i Läroplanen för de frivilliga skolorna (Lpf-94).⁶⁷ Enligt Sjöberg kan man se på fenomenet elevinflytande från två olika aspekter, vilka har betonats olika av läroplanerna sedan 1950-talet. Den ena aspekten är den demokratiska. Denna aspekt syftar helt enkelt på att eleverna skall ha inflytande på sin skolsituation.⁶⁸ Dock förklarar Sjöberg inte närmare vad inflytandet omfattar och/eller innebär. Den andra aspekten är den pedagogiska och didaktiska aspekten. Genom denna aspekt skulle elevernas inflytande på undervisningen innebära en ökning av motivation och därmed leda till bättre betyg för eleverna.⁶⁹

⁶² Hosseinian, R. & Nordin, C. 2000. s.27.

⁶³ Gossas, M. 2000. s.5.

⁶⁴ Gossas, M. 2000. s.12.

⁶⁵ Gossas, M. 2000. s.28.

⁶⁶ Gossas, M. 2000. s.51.

⁶⁷ Sjöberg, D. 2000. Abstrakt.

⁶⁸ Sjöberg, D. 2000. s.7.

⁶⁹ Sjöberg, D. 2000. s.7.

Vidare menar Sjöberg att eleverna inte har den grad av inflytande som de önskar. Sjöberg menar att det oftast är upp till lärarens kunskapssyn som påverkar graden av elevinflytande. Ytterligare påpekar Sjöberg att det ofta visar sig att lärarna själva är mer nöjda med graden av elevinflytande, än vad eleverna är. Sjöberg påpekar fortsättningsvis att eleverna ytterst anser att de inte får utlopp för deras kreativitet och att vara aktiva. Detta tycker eleverna hämmar deras motivation och effektivitet i undervisningen.⁷⁰

I resultatet påvisar Sjöberg att eleverna i slutändan ansåg att elevinflytandet var alldeles för litet. Det Sjöberg pekar ut som elevernas största område för inflytande var tidpunkter för olika arbeten och examinationer, samt lokalisering för genomförande av arbeten. Ytterligare påpekar Sjöberg att eleverna var eniga om att större inflytande skulle leda till större lust, motivation och i slutändan mer inhämtad kunskap. Slutligen konstaterar Sjöberg att endast ett fåtal av hans informanter hade kunskap om det omfattande stöd det finns i läroplanen för elevinflytande.⁷¹ Slutsats som Sjöberg drar av sitt examensarbete är att den viktigaste delen av elevinflytande är att eleverna får göra de val av arbeten som tilltalar dem mest, att de inte känner sig styrda. Med andra ord verkar den inre motivationen var det viktigaste elementet i elevinflytande.⁷² Detta innebär med andra ord att den demokratiska aspekten av elevinflytande inte har lika stor betydelse för eleverna, som effektivitetsaspekten. En slutsats av detta är att framgång har större betydelse än att vara demokratisk.

I sin undersökning ”Elevers inflytande i skolan. Om kön, klass och förändring” avskaffar Öhrn två klassiska stereotyper som finns om pojkar respektive flickor i gymnasiet. Den första är att arbetarklass pojkar är de högljudda protesterarna i klassrummet, som använder sig av protesterandet som ett sätt att få sin sak hörd. Det avvisar Öhrn och menar på att pojkarna inte känner att de har någon större möjlighet att kunna påverka sin skolsituation. Det som pojkarna känner att de skulle vilja ändra på/få större inflytande i, är deras möjlighet att höja sin effektivitet i skolan.⁷³ Den andra stereotypen som Öhrn förkastar är den att flickorna är de som sitter tiggande under lektionerna. Öhrn visar på en bild som visar att flickorna håller på att ta för sig mer i klassrummet. Detta yttrar sig i att flickorna diskuterar igenom eventuella spörsmål i grupp. När flickorna sedan presenterar sin kritik gör det de i grupp.⁷⁴ Detta visar på att flickorna vill ha och ta större inflytande i den demokratiska arena som skolan skall utgöra. Att flickorna lyckats göra detta i grupp visar på att de kommer att lyckas bättre i den skolan som nu vuxit fram efter postindustrialismen.

I rapporten ”Skola i utveckling...”, från skolverket, har rapportörerna inte utgått från vad eleverna har för definition av inflytande, utan kraftsamlar till den effektiva aspekten av inflytandet. Bland annat har rapporten definierat inflytandet som eget arbete. Detta på grund utav att det är elevernas tillfälle till att själva bestämma vad de vill utföra. Dock är det svårt att bestämma graden av inflytande under dessa villkor, eftersom läraren oftast har obligatoriska och/eller valbara uppgifter.⁷⁵

⁷⁰ Sjöberg, D. 2000. s.7.

⁷¹ Sjöberg, D. 2000. s.14.

⁷² Sjöberg, D. 2000. s.19.

⁷³ Tebelius, U & Claesson, s. 2000. s.102.

⁷⁴ Tebelius, U & Claesson, s. 2000. s. 98, 104f.

⁷⁵ Skolverket. 1999. s.15.

Individuellt temaarbete är en annan definition som rapporten gör av elevernas inflytande i skolan. Undervisningen i individuellt temaarbete skiljer sig klart från det så kallade egna arbetet på flera punkter. I det individuella temaarbete får eleverna själva välja vilken fråga de vill arbeta med. På detta sätt aktiverar lärarna elevernas inflytande i frågor om planering, arbetsgång och innehåll. Det positiva med det individuella arbetet är att eleverna inte fastnar i ett ämnestänkande och kan arbeta med ett utbredd ämnesövergripande tankesätt. Med andra ord blir det att sammanhanget och arten av fråga som styr, inte det aktuella ämnet.⁷⁶

Vidare påvisa det i rapporten att inflytandet har en tendens till att minska med stigande ålder på eleverna. Rapporten menar att det stora inflytande som elever har vid de lägre klasserna, minskar i väsentlig grad upp till gymnasieskolan. Detta berör områden som planering, innehåll och arbetsmetodik. Dock framgår det inte av rapporten om detsamma gäller representation i skolornas styrelser. Ytterligare påvisar rapporten att detsamma kan sägas som relationen mellan praktiska och teoretiska utbildningarna. Eleverna vid de praktiska utbildningarna verkar uppleva ett större inflytande än eleverna vid de teoretiska. Rapporten menar dock att en jämförelse mellan de lägre och högre årskurserna, samt mellan de praktiska och teoretiska utbildningarna inte skall jämföras. Detta eftersom det är stora skillnader på förutsättningarna för de olika årskurserna och utbildningarna.⁷⁷

I antologin ”*UTMANING! Om elevinflytande i skolan*”, skriver bland annat Anita Lindgren (föreläsare vid skolledarhögskolan i Örebro) med flera om dagens situation för elevinflytandet i Sverige. Antologin berör frågor som elevinflytandet i skollagen och i skolan, lärarnas roll i elevinflytandet, den demokratiska uppfostran i skolan och om det har hänt något med elevinflytandet i skolan sedan det först nämndes. Vidare så skriver dom om elevinflytandet i dagens skola, i vilket det framgår att författarna anser att det är mycket arbete som återstår för att elevinflytandet skall vara bra.⁷⁸ Det mest intressanta med antologin är dock vid de tillfällen då elever från olika årskurser släpps fram och får ge sin syn på elevinflytande.

Hos antologins informanter framgår det klart var deras tyngdpunkt för ökat elevinflytande ligger, nämligen i undervisningen. En klar majoritet av informanterna uttrycker en önskan om att vara delaktiga i alla aspekter av undervisningen. Det gäller inte enbart undervisningens innehåll, utan även dess utformning och placering av var den skall ske. Detta gäller både pojkar och flickor. Ovanstående är klart i linje med vad som framkommit i de andra undersökningarna som beskrivits ovan. Det som är intressant är dock att informanterna (i denna antologi) i större grad även vill öka sitt inflytande i områden som representation i styrelser, skolan ekonomi, läromedlen och läroplanens utformning. Även här är det samstämmighet hos både flickor och pojkar.⁷⁹

I sitt examensarbete, ”Varför elevinflytande? En jämförelse mellan tre pedagogers syn på elevinflytande”, undersöker Karlsson & Elmefjäll vad olika aktörer (rektor och lärare) i skolan lägger in i begreppet elevinflytande. I resultatet framgår det att rektorn

⁷⁶ Skolverket. 1999. s.21.

⁷⁷ Skolverket. 1999. s.47.

⁷⁸ Lindgren, A. 1995. s.4f.

⁷⁹ Lindgren, A. 1995. s.31, 41, 65, 85, 99 116 och 135.

menar att elevinflytande är en demokratisk fostran⁸⁰ som är nödvändig i samhället. Rektorn menar vidare att elevinflytandet skall beröra både det formella och informella. Det formella inflytandet definieras av rektorn som klassråd, styrgrupper på skolan och slutligen elevråd⁸¹. Lärarna anser att elevinflytande inte främst är ett bestämmande över skolans fysiska miljö, utan främst skall beröra utbildningen. Fortsättningsvis menar lärarna att elevinflytande är att man som lärare lyssnar på elevernas åsikter och tar med dessa i olika bedömningar.⁸² Lärarna syftar till att elevinflytandet är något som skall genomsyra hela det arbetssätt man har i skolan. Vidare menar lärarna att elevinflytandet inte skall vara begränsat till det informella elevinflytandet, utan skall beröra det formella. Dock konstaterar lärarna att det informella elevinflytandet är det viktigaste.⁸³

I sin undersökning, "Elevinflytande på gymnasiet. En studie av de praktiska och teoretiska programmen", vill Pettersson ta reda på hur eleverna uppfattar sitt elevinflytande⁸⁴. Det Pettersson kommer fram till i undersökningen är att informationen till eleverna om deras inflytande är begränsat. Detta gäller både de teoretiska och praktiska programmen som han genomfört sin undersökning på. Vidare framkommer det i Petterssons undersökning att eleverna känner sig nöjda med det inflytande de har. Mer specifikt påvisar Pettersson att gällande examinationsformer, var endast en minoritet av de praktiska programmen nöjda, medan en majoritet av de teoretiska var nöjda. Däremot var det endast hälften av de tillfrågade som var nöjda med utvärderingen av utbildningen.⁸⁵ Gällande det formella elevinflytande säger majoriteten av eleverna, oavsett program, att det sker sällan eller aldrig. Vidare anser en stor del av eleverna att det är sällan som deras förslag går vidare från klassråden eller elevråden till skolledningen och det sedan sker något.⁸⁶

I Aggesjö's undersökning, "Elevdemokrati. Fem högstadielärares syn på sin demokratiska situation", påvisar att det inte är ämnet som bestämmer magnituden av elevdemokrati, utan lärarna. Dock påpekar Aggesjö i undersökningen att det finns tendenser som påvisar att elevdemokratin har större utrymme i vissa ämnen än andra. Dessa ämnen är enligt undersökningen SO-ämnen och språk. Vidare påpekas det i undersökningen att det är endast ett visst inflytande om hur undervisningen skall skötas och på vilket sätt som undervisningen skall examineras på, som finns. Ytterligare påpekas det att innehållet i undervisningen inte berörs vidare mycket av inflytandet. Undersökningen framhåller att oftast rör det sig om att läraren lägger fram alternativ åt eleverna att väja mellan.⁸⁷ Eleverna i undersökningen påpekar att lärarna vill att de skall ta ansvar, men utan inflytande anser eleverna inte att det finns spelrum för ansvarstagande.⁸⁸ Eleverna vill att de skall, tillsammans med läraren, planera undervisningen. Eleverna menar att detta skulle motivera dem mycket bättre, både när det gäller ansvarstagandet och resultatmässigt.⁸⁹ Ytterligare menar eleverna att skolan har en rad regler som lärarna hänvisar till. Dessa regler missbrukas av lärarna, menar

⁸⁰ Karlsson & Elmefjäll. 1999. s.12.

⁸¹ Karlsson & Elmefjäll. 1999. s.14.

⁸² Karlsson & Elmefjäll. 1999. s.13.

⁸³ Karlsson & Elmefjäll. 1999. s.14f.

⁸⁴ Pettersson J. 1999. s.7.

⁸⁵ Pettersson, J. 1999. s.19.

⁸⁶ Pettersson, J. 1999. s.20.

⁸⁷ Aggesjö T. 2000. s.5.

⁸⁸ Aggesjö T. 2000. s.6.

⁸⁹ Aggesjö T. 2000. s.7.

eleverna. Lärarna kan hitta på nya regler och hänvisa till allmänt hyfs. Detta gör att eleverna känner en vanmakt för skolan, lärarna och de regler som de inte kan påverka.⁹⁰ Fortsättningsvis konstaterareleverna att elevrådet inte fungerar som det skall. Detta beror dels på att lärarna inte lyssnar på det eleverna tar upp på råden och att fel sorts elever är representerade på elevråden. Vidare anmärker eleverna att de vill vara med och bestämma om nya lärare, schemaläggning, städning och eventuella resor.⁹¹

Syftet med Lindkvists & Vincze examensarbete, ”Elevers upplevelse av elevinflytande”, är att undersöka elevers upplevelser av elevinflytandet och ifall det finns några skillnader ur ett genusperspektiv.⁹² I sitt examensarbete konstaterar Lindkvist & Vincze att en majoritet av deras elever känner sig ”osynliga” inför deras lärare. Detta gäller oavsett könspopulation. Fortsättningsvis framkommer det i examensarbetet att eleverna känner att de inte har särskilt mycket inflytande på undervisningen. Däremot menar eleverna att de skulle vilja ha mer inflytande. Intressant är att pojkarna känner att de vill ha mer inflytande över undervisningen, än vad pojkarna vill.⁹³

Syftet med Smeds examensarbete, ”Kan elever påverka sitt eget lärande?”, är att undersöka elevernas möjligheter till inflytande på att påverka sitt eget lärande.⁹⁴ I undersökningen påvisar Smed att en majoritet av eleverna inte är nöjda med det inflytande de har över vilka arbetsätt som skall användas i undersökningen.⁹⁵ I denna kategori ansåg de undersökta sjuorna att de hade minst inflytande. Dock steg upplevelsen av inflytande ju högre undersökningen kom i årskurserna. Vidare ansåg en majoritet att de inte var nöjda med sitt inflytande över vilket ämne som skulle behandlas i undervisningen.⁹⁶ Här var dock siffrorna omvända i kategorierna för de olika årskurserna. I denna kategori var det niorna som var mest missnöjda och sedan åttorna. Och i kategorin var det sjuorna som var mest nöjda.⁹⁷

Sammantaget påvisar undersökningen att eleverna inte är nöjda med det inflytande de har över undervisningen. Vidare konstaterar undersökningen att eleverna är mer nöjda med inflytandet över ämnesval, än med arbetsätt. Eleverna menade att de blir bättre motiverade om de får ett större inflytande i undervisningen.⁹⁸

Meningen med Scandolas uppsats, ”Elevdemokratikurs på gymnasiet – En möjlig väg mot ökat elevinflytande?”, är att utreda om en så kallad kurs i elevdemokrati stimulerar elevinflytandet i gymnasieskolan.⁹⁹ Scandolas huvudresultat visar att det är nödvändigt med olika sorters modeller av demokrati och olika former av inflytande vid olika tillfällen. Scandola anser bland annat att majoritetsdemokrati är något som bör användas vid klassråd och samarbetsdemokrati vid högre instanser som styr över skolan som helhet. Vidare menar Scandola att elevdemokratikurser blir en

⁹⁰ Aggesjö T. 2000. s.9.

⁹¹ Aggesjö T. 2000. s.10f.

⁹² Lindkvist, E. & Vincze S. 2000. s.7.

⁹³ Lindkvist, E. & Vincze S. 2000. s.19ff.

⁹⁴ Smed M. 2000. s.3.

⁹⁵ Smed M. 2000. s.12.

⁹⁶ Smed M. 2000. s.13.

⁹⁷ Smed M. 2000. s.13f.

⁹⁸ Smed M. 2000. s.20f.

⁹⁹ Scandola, M. 2000. s.2.

nödvändighet när elever kommer att bli majoritet i olika styrelser.¹⁰⁰ Vidare menar Scandola att elevernas åsikter skall väga tyngre än personalens. Detta grundar Scandola på de direktiv från styrdokument som uppmuntrar eleverna till att bilda lokala styrelser med elevmajoritet. Detta grundar sig i att det länge stått i styrdokument att eleverna skall ha reellt inflytande på sin skolgång, men att det i realiteten inte varit så.¹⁰¹

Enligt Scandola blir det nödvändigt på grund av reformen med de olika lokala styrelserna i landet. Kursen behövs som en bas för att eleverna skall kunna komma med relevant information till de andra som styr i skolan. Scandola avslutar med att påpeka att ”skolan finns till för eleverna, inte lärarna och den övriga personalen”.¹⁰²

Elevinflytande - summering och definition.

Vi kan härmed konstatera att elevinflytande är ett välundersökt begrepp. Det förefaller sig också vara ett mångfacetterat begrepp, vilket framgår av alla de olika definieringar som uttytts ovan. Som synes finns några gemensamma nämnare, som återkommer frekvent, exempelvis begrepp som informellt och formellt inflytande. Till det informella inflytande, hänvisades det direkta inflytandet på utbildning och undervisningen, från eleverna. Emedan det formella inflytandet syftar på de representativa och indirekta kanaler som eleverna kan påverka genom. Exempelvis genom klassråd, elevråd och skolkonferensen.

I kontext av det ovanstående vill vi definiera elevinflytande som främst att vara det informella elevinflytandet. Vi vill hävda att det är genom detta som elevernas möjlighet att påverka utbildningen ligger. Detta i perspektiv av att det är gemene mans möjlighet att påverka undervisningen. I det informella elevinflytandet, som vi undersöker, så definierar vi begreppet elevinflytande som att undervisningen kretsar kring att eleverna får delta i att välja hur undervisningen skall formeras, och som möjlighet till att eleverna själva kan ge förslag om hur undervisningen skall formeras. Att läraren eller elever bestämmer nästan allt är inte en nivå av inflytande som är godtagbar åt endera hållet.

¹⁰⁰ Scandola, M. 2000. s.2.

¹⁰¹ Scandola, M. 2000. s.13.

¹⁰² Scandola, M. 2000. s.13f.

EL Programmet.

Elprogrammet består, på den undersökta skolan, av fyra inriktningar. Dessa är data, datateknik, elektronik och installation. Flera av klasserna läser kärnämnen tillsammans, vilket gjort att vi genomfört vår enkät vid två olika samhällskunskapslektioner. Elprogrammet består endast av en manlig elevpopulation. I vår undersökning deltog 25 stycken på programmet. Eleverna på elprogrammet läser kursen samhällskunskap A, under sitt tredje gymnasieår.

Elevernas generella åsikter om elevinflytande.

I elprogrammets elevpopulation anser 19 av 25 elever att de har inflytande över sin utbildning. Några kommentarer som kommit fram är att det i alla fall finns ett gott elevinflytande i el ämnena, att ”lärarna viker sig om man tar upp något”. Några negativa kommentarer har varit inriktade på att eleverna tycker att lektionerna redan är bestämda.

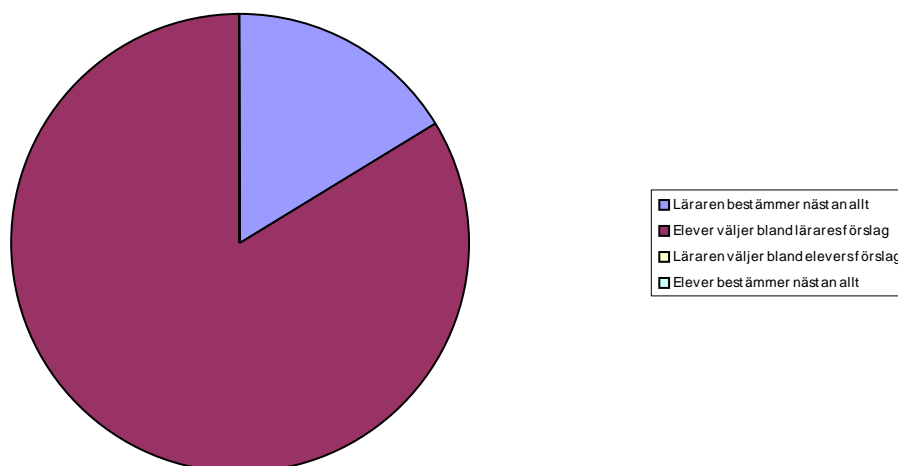
På frågan om de är nöjda med sitt inflytande över det inflytande de har anser 21 av 25 elever att de är det. ”Det finns oftast stort utrymme för egna förslag till lärarna.” Detta innebär att det finns elever som anser att de inte har inflytande över sin utbildning, men de är nöjda med det ändå. Kommentarer har varit positivt inriktade i stor utsträckning. Eleverna tycker att lärarna lyssnar på deras önskemål och ibland att lärarna själva har de bästa förslagen.

På frågan om det är något eleverna vill ändra på, angående inflytandet över sin egen utbildning, så har de flesta elever svarat att de inte vet eller inte vill göra det. ”Jag vill inte ändra på något. Men en del lärare borde ändra på sig.”

Innehåll i undervisningen.

Generellt i programmet.

Män

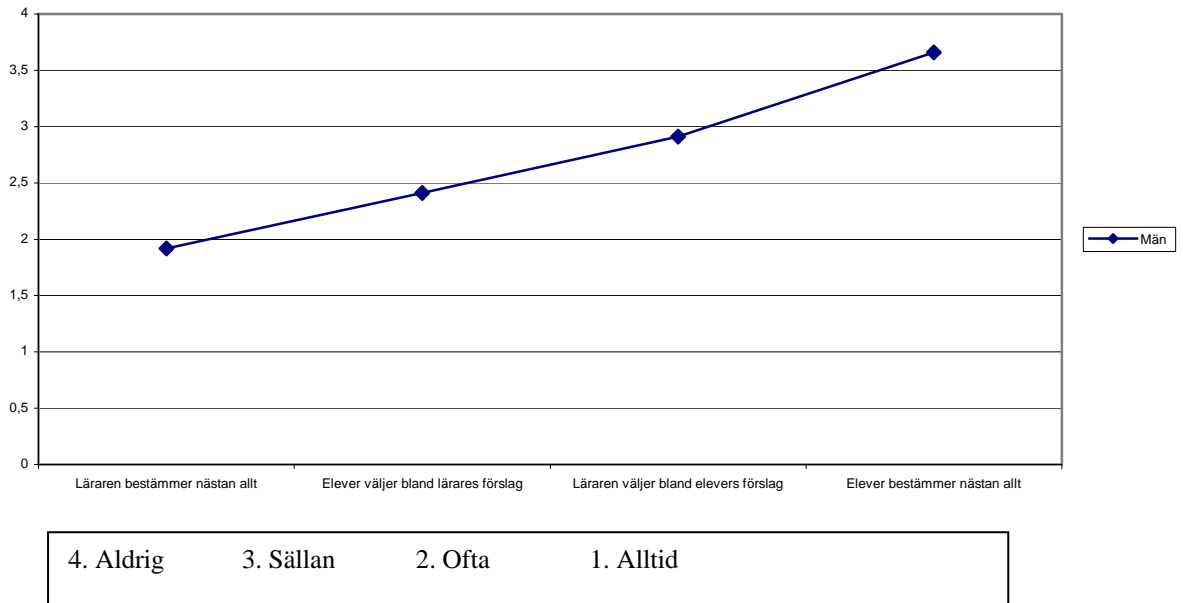

Ur resultatet kan det konstateras att det är läraren som bestämmer vilket innehåll det skall användas i undervisningen. Fortsättningsvis kan det fastläggas att eleverna, överhuvudtaget, inte får lägga fram förslag till lärarna, eller bestämma nästan allt själva.

Detta påvisar att eleverna upplever att det är lärarna som dominerar över vilket innehåll som skall användas i undervisningen. Innebörden blir att eleverna anser att de i mångt och mycket blir hänvisade till läraren och dennes förslag. I och med detta kan det konstateras att elevinflytandet på innehållet i undervisningen är nedsatt.

Samhällskunskap A.

Innehåll i undervisningen

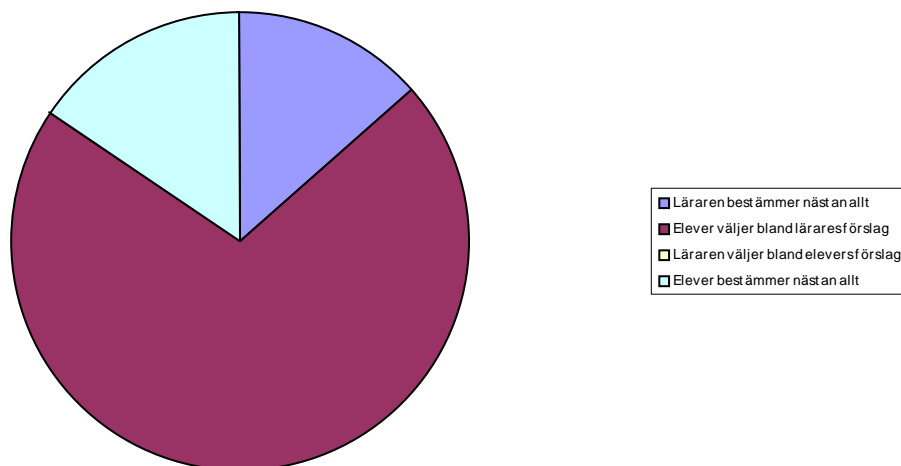
Diagrammet påvisar att det ofta läraren som bestämmer nästan allt. Det finns en stark tendens att läraren bestämmer nästan allt. Eleverna anser också att det aldrig förhåller sig så att de bestämmer nästan allt om innehållet i undervisningen.

Därmed kan vi dra slutsatsen att eleverna uppfattar det informella elevinflytande över innehållet i undervisningen som svagt i elprogrammet, angående samhällskunskap A.

Arbetsform.

Generellt i programmet.

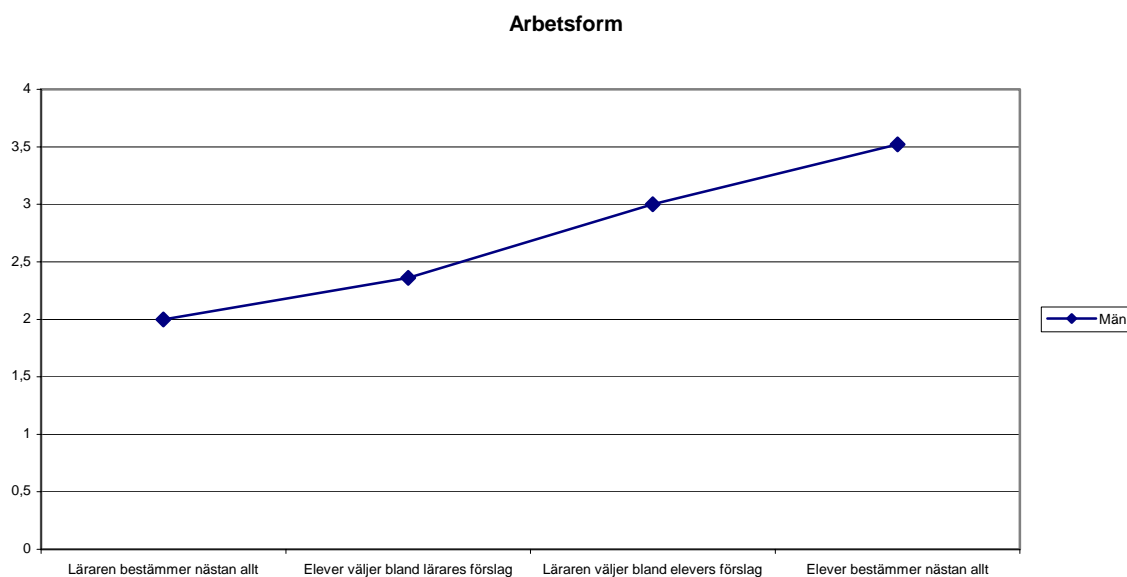
Män

Resultatet klarlägger att lärarna är de som har mest inflytande på vilken arbetsform som skall användas i undervisningen på utbildningen. Dock påvisas det att lärarna aldrig låter eleverna ta fram förslag från vilka lärarna skall välja arbetsform från.

Eleverna erfar att elevinflytandet över arbetsformerna på elprogrammet tenderar till att vara svagt. Detta framhävs bäst i och med att en klar majoritet av eleverna anser att de väljer bland lärarnas förslag och inte tvärtom. Intressant nog är det ungefär lika många elever som anser att det är eleverna respektive lärarna som bestämmer nästan allt om vilken arbetsform som skall användas i undervisningen.

Samhällskunskap A.

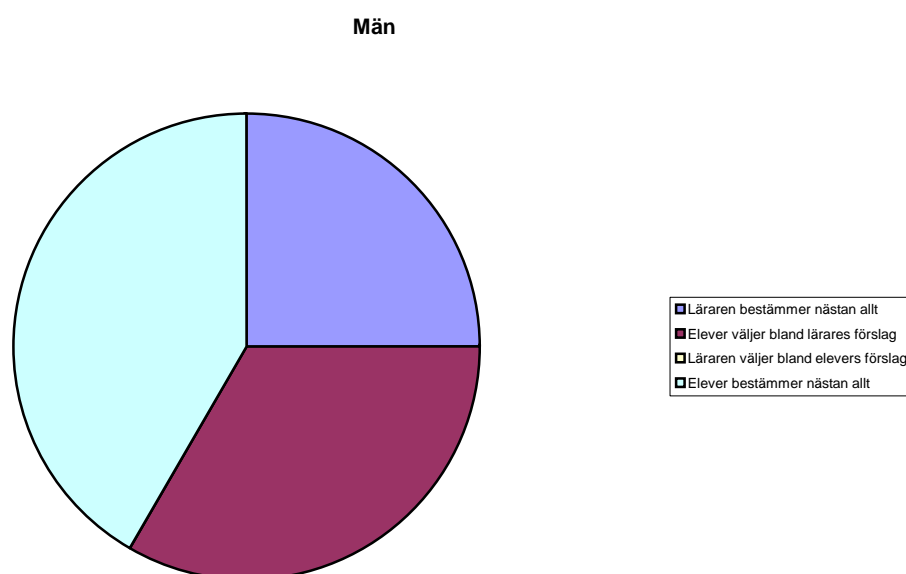
4. Aldrig 3. Vid början av varje område 2. Någon gång per vecka 1. Varje lektion (Alltid)

Enligt diagrammet förhåller det sig så att det är läraren som oftast bestämmer vilka arbetsformerna skall användas, i samhällskunskap A. Det finns en tendens till att eleverna får välja bland lärarnas förslag angående arbetsform, så ofta som någon gång per vecka och tendensen är att de nästan aldrig får bestämma nästan allt om hur arbetsformerna skall utformas.

Tendensen i elprogrammet är alltså att eleverna uppfattar det som att lärarens agenda för hur arbetsformerna skall vara dominerar. Antingen genom att läraren bestämmer eller att eleverna får välja bland de förslag som läraren presenterar. Eleverna upplever därför att elevinflytandet som svagt angående arbetsformerna, i samhällskunskap A för elprogrammet.

Läromedel.

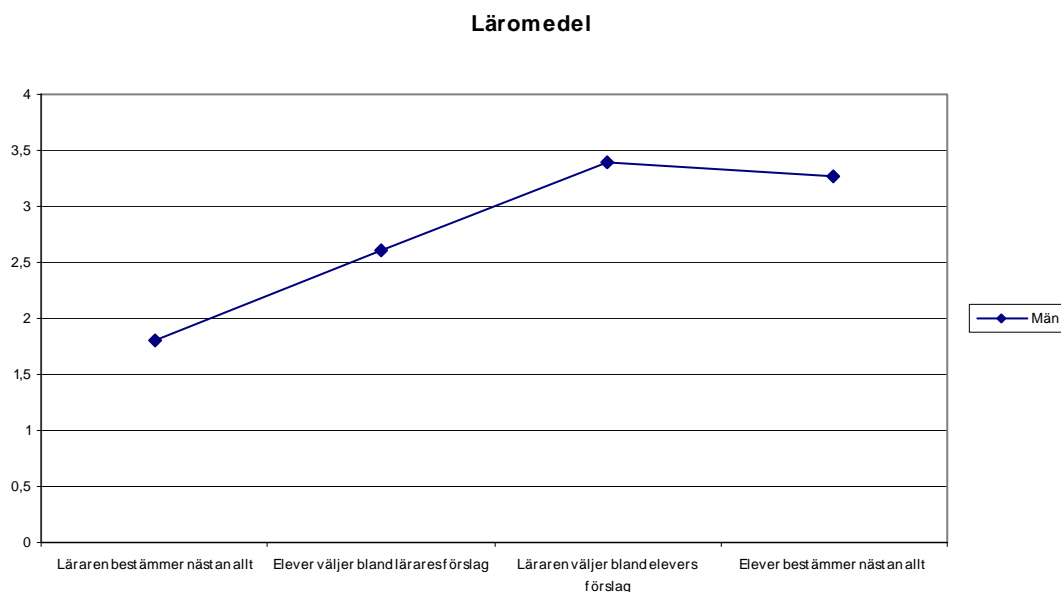
Generellt i programmet.

Diagrammet visar på att det fortfarande är lärarna som bestämmer, totalt sett, över vilka läromedel som skall användas i undervisningen. Resultatet klarlägger att de tillfällen då eleverna kan lägga fram förslag som lärarna skall välja mellan, är obefintliga. Dock anser en stor del av eleverna att det är de själva som nästan bestämmer allt om vilka läromedel som skall användas i undervisningen.

Ovanstående resultat i diagrammet framhäver att eleverna tycker att det är ett svagt elevinflytande som används när valet av läromedel till undervisningen skall göras. Dock kan det konstateras att eleverna erfar att elevinflytandet är klart starkast i denna kategori, av de kategorier som hittills har tolkats på elprogrammet.

Samhällskunskap A.

4. Aldrig 3. Vid början av varje område 2. Någon gång per vecka 1. Varje lektion (Alltid)

Resultatet i diagrammet visar att läraren i stor utsträckning är den som bestämmer vilka läromedel som skall användas i undervisningen. Elevernas möjlighet att påverka tycks vara näst intill obefintlig. Det förekommer i en obetydlig utsträckning att de får välja bland eller ge förslag om läromedel som skall användas i undervisningen.

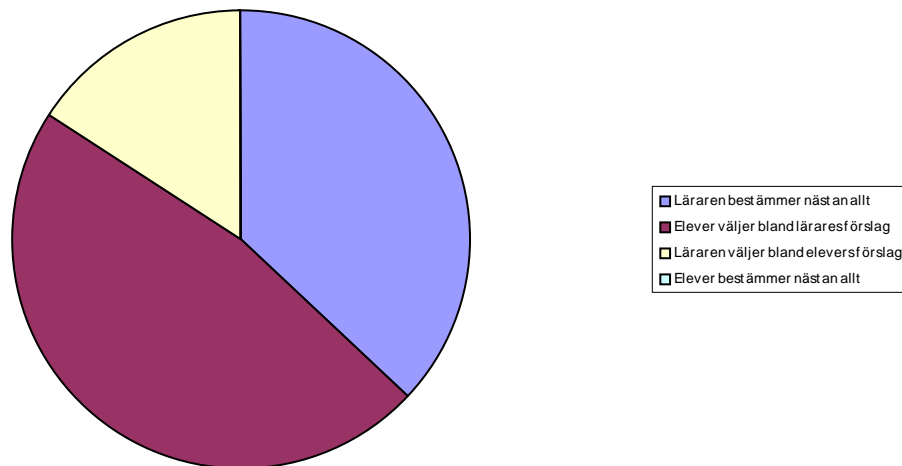
Även om tendenserna pekar på ett mindre inflytande, i form av val bland lärares förslag eller att ge förslag själva om läromedel, jämfört med hur resultatet sett ut i innehåll i undervisningen och arbetsform, så är resultatet bättre angående resultatet för hur ofta eleverna får bestämma nästan allt.

Slutsatsen av resultatet blir att eleverna anser att inflytandet i programmet för samhällskunskap A, gällande läromedel, är svagt.

Examinationssätt.

Generellt i programmet.

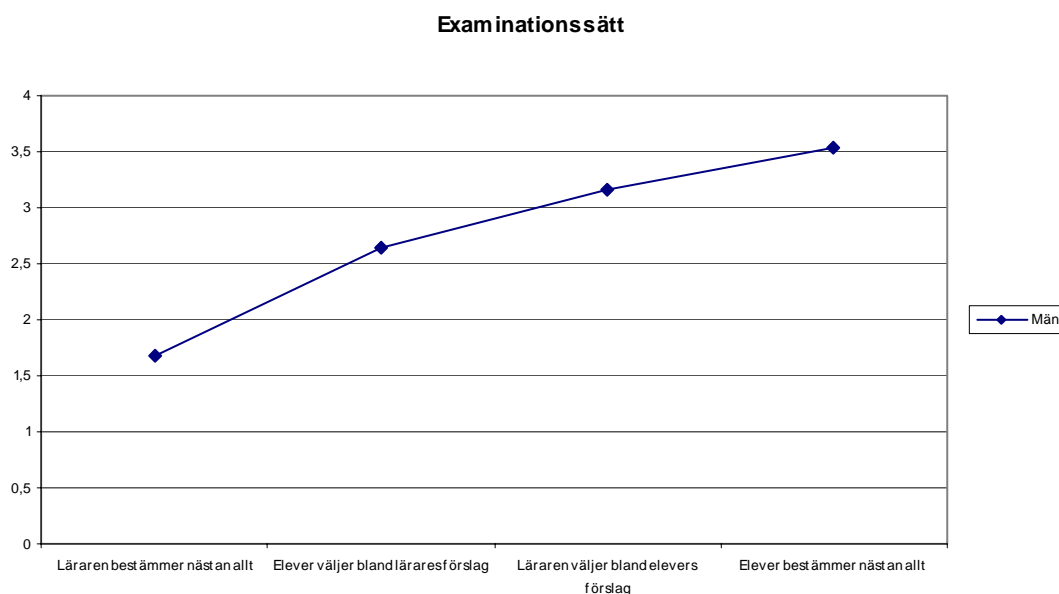
Män

Diagrammets resultat klarlägger att det är till övervägande delen eleverna som väljer bland lärarnas förslag över vilka examinationssätt som skall användas i undervisningen på elprogrammet. Ytterligare konstateras det att valet av nivån eleverna bestämmer nästan allt, är näst intill obefintlig. Dock finns det en minoritet av eleverna (6/25) som anser att lärarna väljer bland de förslag som eleverna lägger fram åt dem.

Jämfört med elevinflytandet i läromedel, tycker eleverna att elevinflytandet i examinationssätt är kraftigt eftersatt. Eleverna uppfattar det som att det är lärarna som dominerar över vilka examinationssätt som skall användas, då de inte använder sig av detta alternativ, låter de eleverna välja bland förslag som lärarna själva tagit fram. Detta i kombination med att endast en minoritet anser att lärarna sällan väljer bland de förslag eleverna lägger fram och att eleverna i stort sett aldrig får bestämma nästan allt, gör att elevinflytandet blir svagt, enligt eleverna.

Samhällskunskap A.

4. Aldrig	3. Sällan	2. Ofta	1. Alltid
-----------	-----------	---------	-----------

I kategorin examinationssätt, så visar resultatet att det fortfarande är läraren som i stor utsträckning dominerar. Tendens visar dock att eleverna i en större utsträckning, i denna kategori kan ge förslag än i kategorin läromedel.

Fortfarande visar resultatet på att eleverna uppfattar elevinflytande som svagt, och en stark lärardominans. Elevernas möjlighet att påverka examinationssättet är med andra ord begränsat, enligt eleverna.

Sammandrag.

Generellt sett på elprogrammet anser eleverna att de har elevinflytande och de är nöjda med den nivå de har. Inte i en enda av kategorierna så anser eleverna att läraren bestämmer nästan allt. Tendensen är att eleverna generellt sett får välja bland lärares förslag. Vidare anser betydande delar att det i vissa kategorier finns ett gehör för deras förslag. Och i något mindre utsträckning menar eleverna att de bestämmer nästan allt. Eleverna anser att de bäst kan påverka i kategorin läromedel, därefter i fallande ordning arbetsform och examinationssätt. Minst inflytande anser de sig ha över innehållet i undervisningen. Trots att eleverna anser sig ha elevinflytande, så visar det generella resultatet på programmet, att elevinflytandet är svagt, men etablerat och att det har goda förutsättningar att bli starkt.

På kursen samhällskunskap A så visar resultatet på en svag ställning för elevernas vilja och förslag. Eleverna uppfattar att läraren oftast bestämmer nästan allt, i samtliga kategorier av informellt elevinflytande. Vidare uppfattar eleverna att de har mest inflytande över kategorin arbetsform, därefter innehåll i undervisningen och examinationssätt. Minst inflytande anser eleverna sig ha över läromedlen. Samhällskunskapen har alltså en lägre nivå av elevinflytande än vad programmet har generellt sett, enligt elevernas uppfattning.

Handelsprogrammet.

Handelsprogrammet på den undersökta skolan, är inriktad på arbete med inköp, försäljning, service, turism, reklam, ekonomi och IT. I handelsprogrammets tredje årskurs består endast av en klass. I vår undersökning deltog 10 män och 6 kvinnor. Eleverna på handelsprogrammet läser kursen samhällskunskap A under sitt tredje gymnasieår.

Elevernas generella åsikter om elevinflytande.

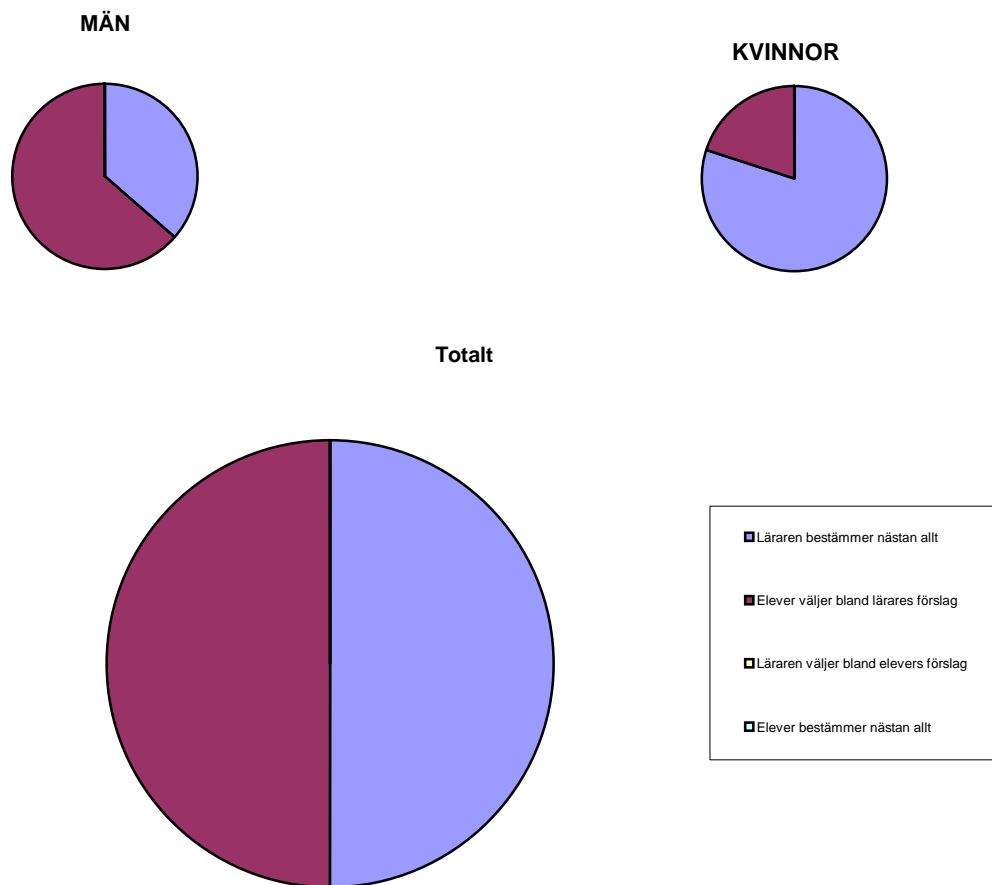
Två tredje delar av elevpopulationen i handelsprogrammet anser att de har inflytande över sin utbildning. Denna fördelning är ungefär lika stor i både den manliga populationen och den kvinnliga populationen. I den kvinnliga delen är det två tredje delar som tycker att de har det, och i den manliga delen är det 70 % som anser att de har det. I kommentarerna har nämnts att de får vara med och bestämma på vissa lektioner, att de får vara med och bestämma när de skall ha prov och att läraren frågar vad ”vi kan göra eller hur vi skall jobba”. Mer negativa kommentarer har berört att det är läraren som bestämmer och att inflytandet är begränsat till att gälla i vilken ordning som saker skall göras. ”inte mer än i vilken ordning vi ska göra sakerna.”

Angående om de är nöjda med det inflytande de har, så är programmets elevpopulation, både bland männen och bland kvinnorna helt kluvna. I båda grupper så tycker 50 % att de är nöjda, och 50 % att de inte nöjda. I den delen har eleverna som varit nöjda med elevinflytandet i mångt och mycket inte lämnat några kommentarer. De elever som inte är nöjda anser dock att det är alltför sällan som de har inflytande och att det skulle ske oftare, menar de. ”Lärarna lyssnar inte. Dom tycker bara att man gnäller.”

På frågan om vad eleverna vill ändra på, angående sitt inflytande på utbildningen har många av eleverna inte svarat alls. Ett par kommentarer har berört att de vill vara med och bestämma mera och att lärare inte skall vara ”diktatorer”. ”Lärare ska inte tro att de är enväldiga härskare.”

Innehåll i undervisningen.

Generellt i programmet.

I diagrammet påvisas det att lärarna är de som styr innehållet i undervisningen. Ur materialet går det inte att utläsa, på något sätt, att eleverna själva kan delge lärarna förslag som de kan välja mellan, eller alternativt att eleverna själva får bestämma nästan allt om innehållet i undervisningen på elprogrammet.

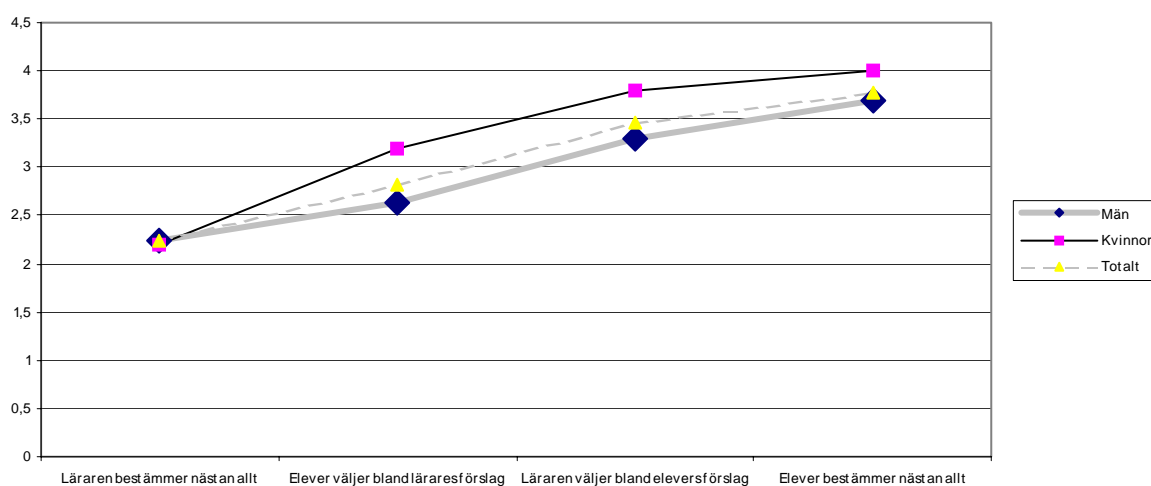
Ur ett genusperspektiv kan det fastställas, bland männen, att lärarna är de som fastställer innehållet i undervisningen. I övrigt kan det konstateras att männen anser att eleverna aldrig får ge förslag till lärarna som de kan välja mellan. Fortsättningsvis kan det fastslås att männen är av den åsikten att eleverna sällan får bestämma nästan allt som skall vara innehåll i undervisningen.

Skillnader mellan kvinnor och mäns åsikter om elevinflytandet över innehållet i undervisningen är att en absolut majoritet av kvinnorna anser att det är lärarna som bestämmer nästan allt om innehållet i undervisningen. Det är endast en minoritet bland kvinnorna som anser att lärarna ger förslag till eleverna, som de skall välja bland. Dock är kvinnorna överens om att eleverna sällan får ge lärarna förslag att välja mellan och/eller att eleverna själva får bestämma nästan allt om undervisningens innehåll på programmet.

Ovanstående resultat slår fast att elevinflytandet över innehållet i undervisningen på handelsprogrammet är näst intill obefintligt, enligt eleverna. Detta skildras bäst i att eleverna, oavsett kön, anser att de sällan får ge lärarna förslag på innehållet i undervisningen eller att de själva får bestämma nästan allt om innehållet i undervisningen. Vidare framgår det att en majoritet av eleverna anser att det är lärarnas förslag som eleverna får välja mellan, om de får välja överhuvudtaget.

Samhällskunskap A.

Innehåll i undervisningen

4. Aldrig 3. Sällan 2. Ofta 1. Alltid

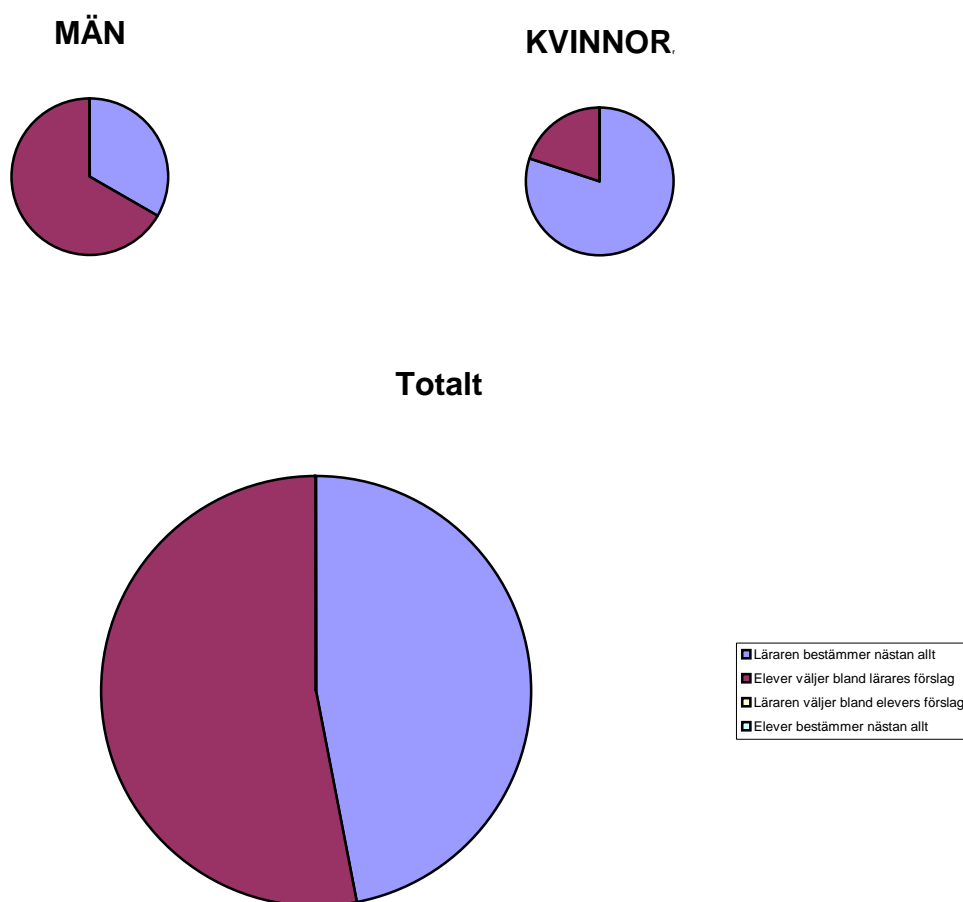
Resultatet i kategorin innehåll i undervisningen visar att det oftast är läraren som bestämmer. Vidare visar diagrammet att det är sällan som eleverna får välja bland lärarnas förslag eller ge egna förslag om innehåll i undervisningen. Ytterligare så är tendens att det aldrig förekommer att eleverna får bestämma nästan allt i denna kategori.

Diagrammet visar på en tydlig skillnad ur ett genusperspektiv. Programmets kvinnliga population har anser generellt sett att de har ett mindre utrymme att påverka innehållet i undervisningen, om man jämför med hur den manliga populationens resultat blivit.

Det här visar på att eleverna anser läraren vara läraren den som oftast bestämmer över innehållet i undervisningen, och att eleverna känner att det sällan och/eller aldrig får påverka innehållet i undervisningen. Dock bedömer sig männen ha mer inflytande än kvinnorna över kategorin.

Arbetsform.

Generellt i programmet.

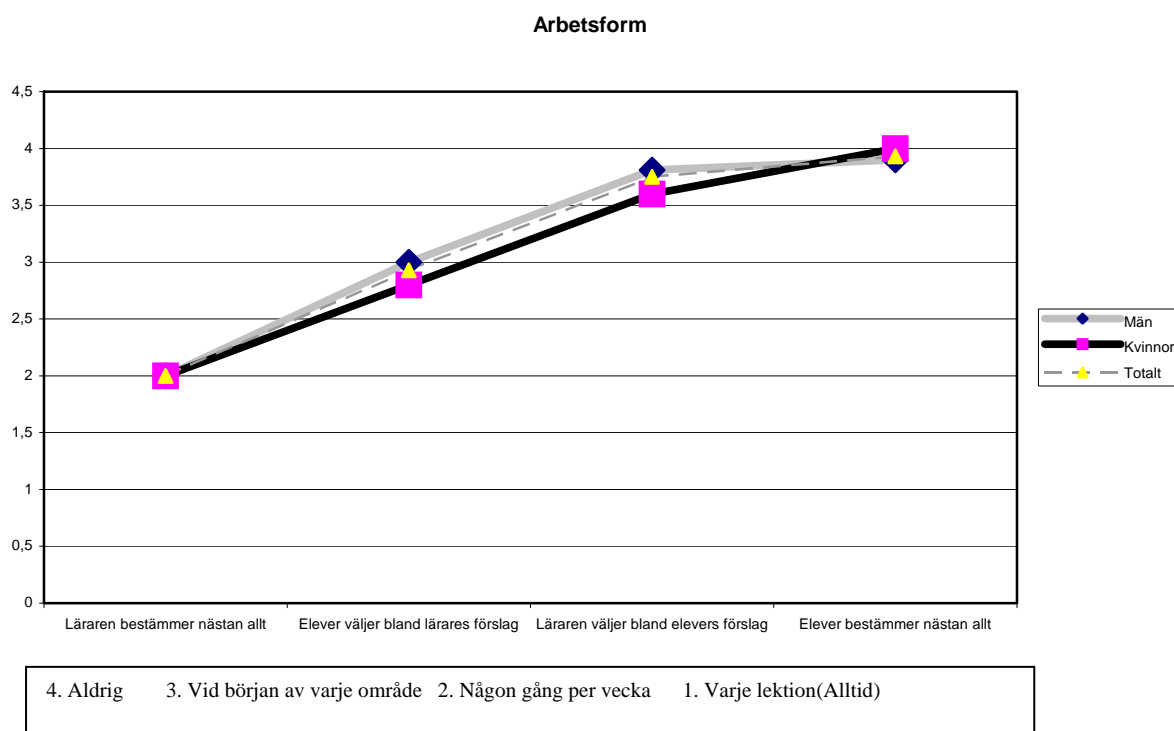

Generellt sett i handelsprogrammet, kan det konstateras att eleverna upplever att det är lärarna som bestämmer vilka arbetsformer det är som skall förekomma i undervisningen. I och med detta kan det fastställas att eleverna inte upplever att de får några möjligheter till att själva lägga fram förslag åt lärarna att välja mellan, eller att eleverna själva bestämmer nästan allt om arbetsformerna.

Männen i sin tur bedömer, i större utsträckning än generellt, att lärarna bestämmer över arbetsformerna genom att ge förslag åt eleverna att välja mellan. Kvinnorna har en åsikt om att det endast är i undantagsfall som lärarna låter eleverna välja bland förslag som lärarna lagt fram åt dem. Kvinnorna är av den åsikten att det är sällan som lärarna låter eleverna själva bestämma nästan allt om arbetsformerna, eller får tillfälle att ge förslag åt lärarna att välja mellan.

Totalt sett kan det konstateras att eleverna upplever att elevinflytande är mycket på handelsprogrammet, när det gäller vilka arbetsformer som skall användas i undervisningen. Varken männen eller kvinnorna ansåg att eleverna själva kunde ge förslag åt lärarna att välja mellan. Fortsättningsvis kan det fastställas att männen och kvinnorna ansåg att de själva aldrig kunde bestämma nästan allt om arbetsformerna.

Samhällskunskap A.

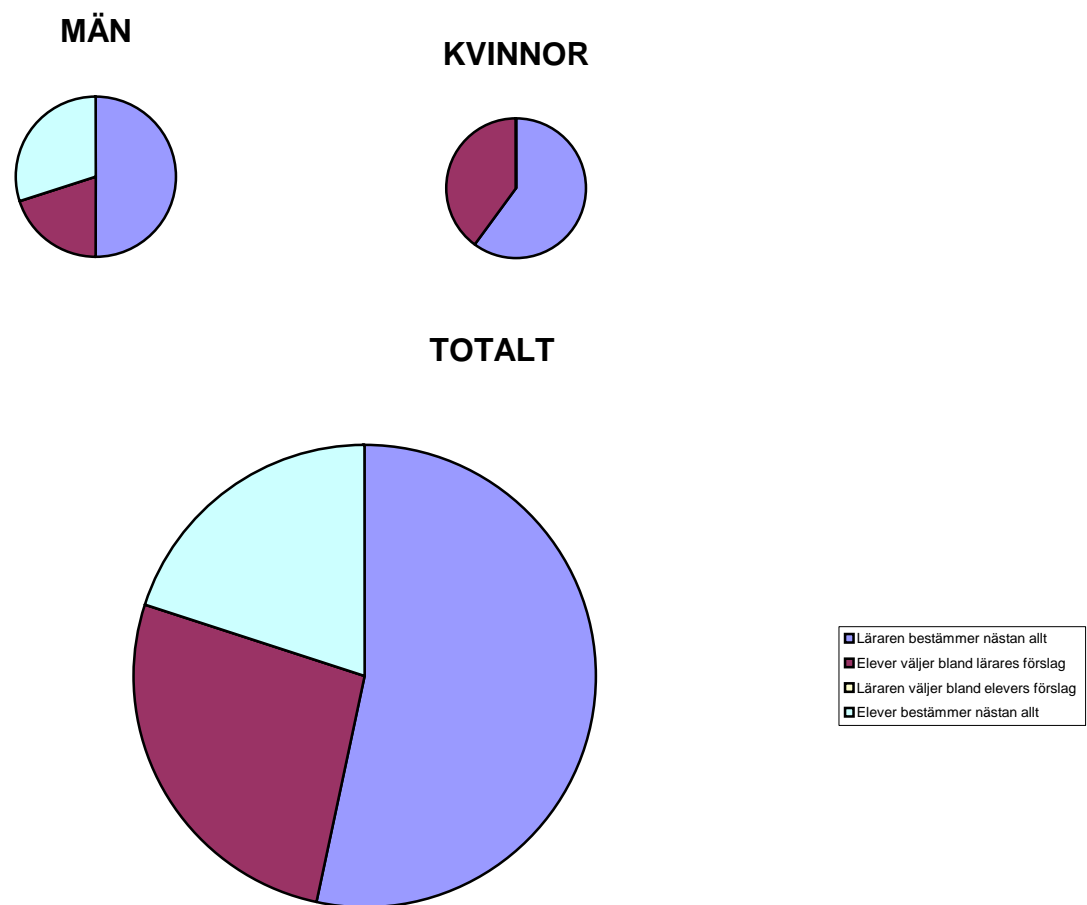
Diagrammet visar att det är oftast som läraren bestämmer nästan allt om vilken arbetsform som skall användas i undervisningen. Eleverna får välja bland lärares förslag vid början av varje område, men tendensen på elevinflytandet verkar vara begränsat till detta då resultatet i diagrammet visar att övriga nivåer inte förekommer alls.

Resultatet visar på en minimal skillnad i ett genusperspektiv, men den manliga populationens resultat visar på ett mindre inflytande gällande att ge förslag och att få välja bland lärares förslag, än den kvinnliga populationen. Samtidigt så visar det sig i nivån elever bestämmer nästan allt, att kvinnorna är eniga i att det aldrig förekommer, vilket männen inte är totalt sett.

Angående arbetsform visar resultatet alltså att eleverna anser att läraren generellt sett bestämmer på programmet, men att det förekommer vid början av varje område att eleverna får välja bland lärarnas förslag. Tendensen är dock starkt inriktad på att elevernas åsikt om inflytandet, gällande arbetsform, är näst intill obefintlig, enligt eleverna.

Läromedel.

Generellt i programmet.

I läromedeldiagrammet kan det utläsas att eleverna, totalt sett, anser att det är lärarna som är de som bestämmer över vilka läromedel det är som skall användas i undervisningen. Fortsättningsvis tycker eleverna att lärarna sällan låter eleverna ge dem förslag som lärarna skall välja mellan. Dock anser en del av eleverna att det är de som bestämmer nästan allt om läromedlen i undervisningen.

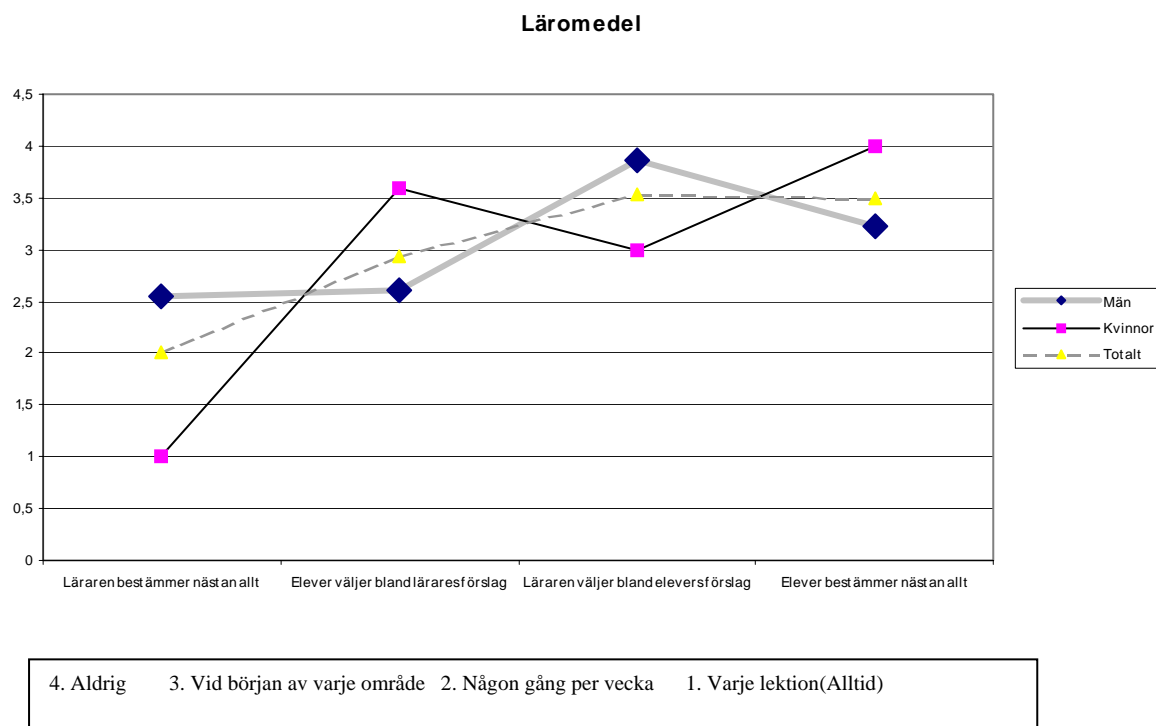
Hälften av männen (5/10) är av den åsikten att det är lärarna som bestämmer nästan allt om läromedlen i undervisningen. Den delen av männen som anser att eleverna bestämmer nästan allt om läromedlen, är större än den generella delen. Detta betyder att männen anser att eleverna har mer att säga till om läromedlen än kvinnorna. Dock menar en absolut majoritet av männen att eleverna aldrig får ge lärarna förslag som de skall välja mellan.

Kvinnorna i handelsprogrammet tycker, i likhet (men i större utsträckning) med männen att lärarna bestämmer över vilka läromedel som skall användas i undervisningen. Vidare anser kvinnorna, till skillnad från männen, att eleverna undantagsvis får bestämma nästan allt om vilka läromedel som skall användas på

programmet. Ytterligare tillkommer det att kvinnorna anser att det är sällan som lärarna tar emot förslag som eleverna gett åt dem att välja mellan.

Detta innebär att eleverna upplever att elevinflytandet över vilka läromedel som skall användas i undervisningen, på handelsprogrammet, är starkt begränsat. Både männen och kvinnorna uppfattar situationen som att det är lärarna som bestämmer över läromedlen. En intressant skillnad är att männen anser att eleverna har mer elevinflytande, än vad kvinnorna anser.

Samhällskunskap A.

Resultatet visar på att läraren bestämmer nästan allt oftast och att eleverna får välja bland lärarnas förslag vid början av varje område. I övrigt är tendensen att elevernas möjlighet att ge förslag och bestämma nästan allt är starkt begränsat i kategorin.

Den kvinnliga populationen upplever att det uteslutande är lärarens som bestämmer nästan allt om läromedel, och att eleverna aldrig bestämmer nästan allt i kategorin. Tendensen är även att kvinnorna anser att eleverna aldrig ges chansen att välja bland, av lärare, framtagna förslag. Men att eleverna får ge förslag om läromedel vid början av varje område.

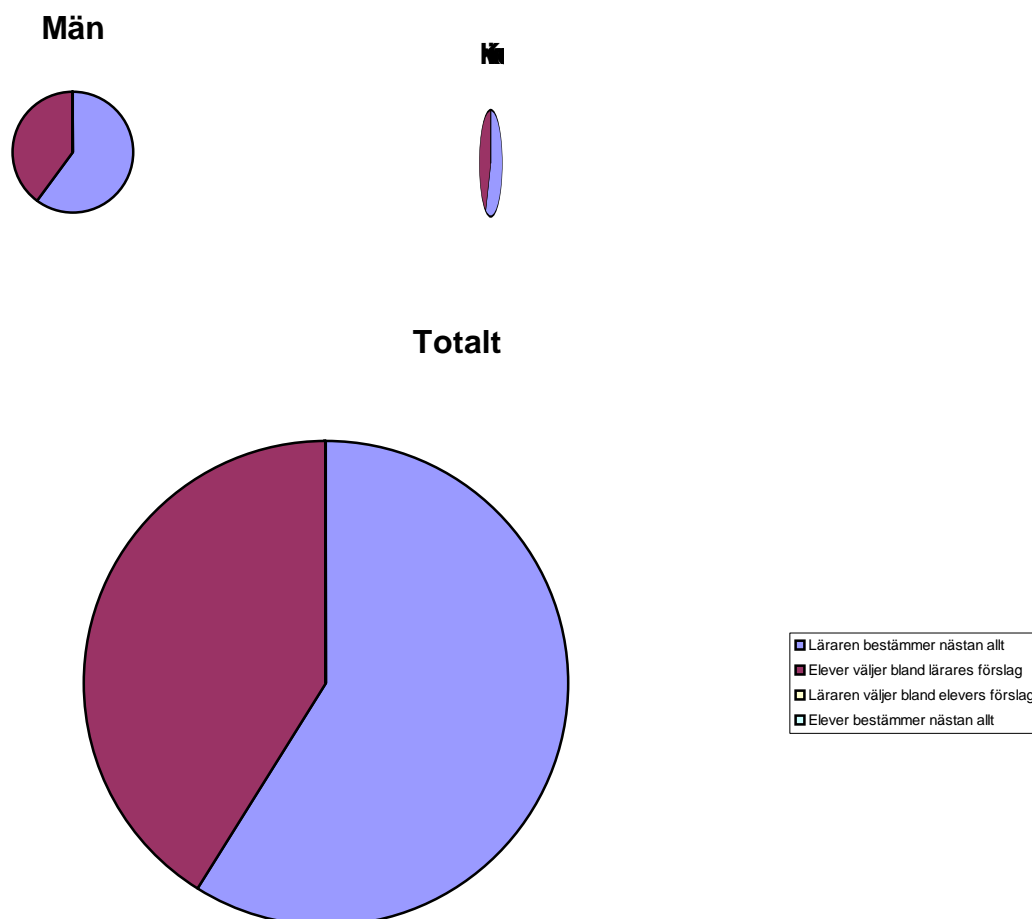
Den manliga populationens resultat visar på att de anser att läraren bestämmer nästan allt angående läromedel, vid början av varje område. Resultatet är dock självmotsägande i det faktum att den manliga populationen anser att eleverna bestämmer nästan allt lika ofta som att läraren gör det.

Ovanstående visar på att eleverna erfar att det är läraren som i stor utsträckning är läraren som dominerar valet av läromedel i undervisningen. Detta syns tydligast i den kvinnliga delen av populationen, där dessa påvisar att det förekommer, i stort sett,

varje lektion att läraren bestämmer nästan allt i kategorin. I övrigt visar resultatet på att elevinflytandet över läromedel i undervisningen är mycket svagt på programmet, enligt eleverna.

Examinationssätt.

Generellt i programmet.

Totalt sett är eleverna på handelsprogrammet överens om att det är lärarna som styr över examinationssätten som skall tillämpas i undervisningen. Vidare anser eleverna att det inte ofta är så att eleverna får lägga fram förslag åt lärarna att välja mellan. Fortsättningsvis uppskattar eleverna att det endast är undantagsvis som de själva får bestämma nästan allt som berör examinationssätt.

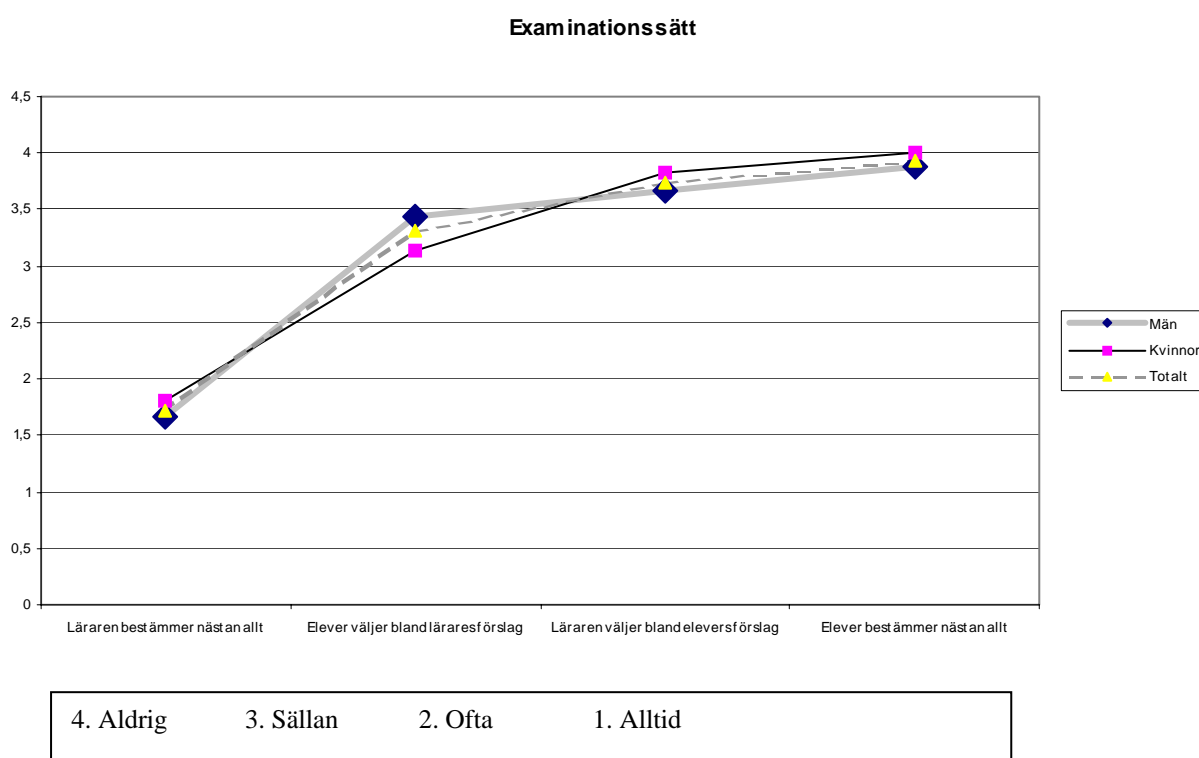
Skillnaden mellan männens, i handelsprogrammet, åsikter om examinationssätt och den totala bilden av examinationssätt, är obetydlig. En klar huvudpart av männen anser att det är lärarna som är de mest framträdande i vem som styr över examinationssätten på programmet. Fortsättningsvis anser männen att eleverna är de som får välja mellan de förslag som lagts fram av lärarna. Ytterligare menar männen

att det är sällan som lärarna väljer bland elevernas förslag på examinationssätt, eller att eleverna bestämmer nästan allt.

Ur ett kvinnligt perspektiv finns det, precis som hos männen, endast marginella skillnader från det totala, enligt eleverna. Vidare konstaterar kvinnorna att det är i undantagsfall som eleverna bestämmer nästan allt och låter lärarna välja mellan förslag från eleverna.

Ovanstående innebär att eleverna uppfattar att elevinflytandet över examinationssätten på elprogrammet, generellt sett, har en svag ställning. Detta är även något som bekräftas ur ett genusperspektiv. Skillnaderna mellan köns åsikter var marginell.

Samhällskunskap A.

Resultatet för examinationssätt i programmet visar tydligt att läraren är den som bestämmer nästan allt angående kategorin. Eleverna upplever det som att det är sällan som de får välja bland lärares förslag angående examinationssätt. Fortsättningsvis är tendensen mycket stark mot att eleverna aldrig får bestämma nästan alls eller ens påverka genom förslag på examinationssätt.

Ur ett genusperspektiv så är skillnaderna minimala och de visar inte på några avvikande åsikter mellan den manliga och kvinnliga elevpopulationen på programmet.

Detta visar på att elevinflytandet på examinationssätt på kursen är mycket starkt begränsat, enligt eleverna.

Sammandrag.

Generellt sett så anser mer än hälften av eleverna på handelsprogrammet att dom har inflytande på sin utbildning. Men det är bara hälften, oavsett kön, som är nöjda med detta inflytande! Utifrån det som kommit fram från undersökningen kan vi konstatera att eleverna anser att elevinflytandet på handelsprogrammet är mycket svagt. Detta beror på att det enligt eleverna, är lärarna som bestämmer nästan allt eller enbart låter eleverna välja bland deras förslag. Läromedel är det enda undantag bland kategorierna, där en betydande del av programmets elevpopulation anser att eleverna bestämmer nästan allt. En majoritet av kvinnorna på programmet anser att det är lärarna som bestämmer nästan allt i samtliga kategorier, emedan männen bara anser detta angående examinationssätt. Mest inflytande anser eleverna sig ha över läromedel, därefter i fallande ordning arbetsform, innehåll och examinationssätt. Denna ordning följer även för männen, emedan kvinnorna har ett ungefärligt lika resultat för läromedel och arbetsform, som hamnar som hamnar bäst, och innehåll i undervisningen, som hamnar sämst.

Angående kursen samhällskunskap A så framgår det, enligt eleverna, tydligt att elevinflytandet är mycket svagt. Kvinnorna på programmet har uttryckt att arbetsform är den kategori som de får mest gehör i, därefter innehåll i undervisningen, examinationssätt och minst angående läromedel. Männen däremot anser att de har mest inflytande i läromedel, därefter innehåll i undervisningen, arbetsform och sist examinationssätt.

Utifrån ovanstående kan vi konstatera att eleverna upplever att elevinflytandet har en låg nivå på handelsprogrammet. Eleverna upplever det som att lärarna bestämmer nästan allt, generellt sett och likaså i samhällskunskapen.

Medieprogrammet.

Medieprogrammet på den undersökta skolan, inriktar sig på fotografisk bild, grafisk kommunikation, ljudmedier, rörlig bild och textkommunikation. Ifrån programmets tredje årskurs deltog två klasser, 17 stycken män och 21 stycken kvinnor. På medieprogrammet studerar eleverna kursen samhällskunskap A, under sitt tredje gymnasieår.

Elevernas generella åsikter om elevinflytande.

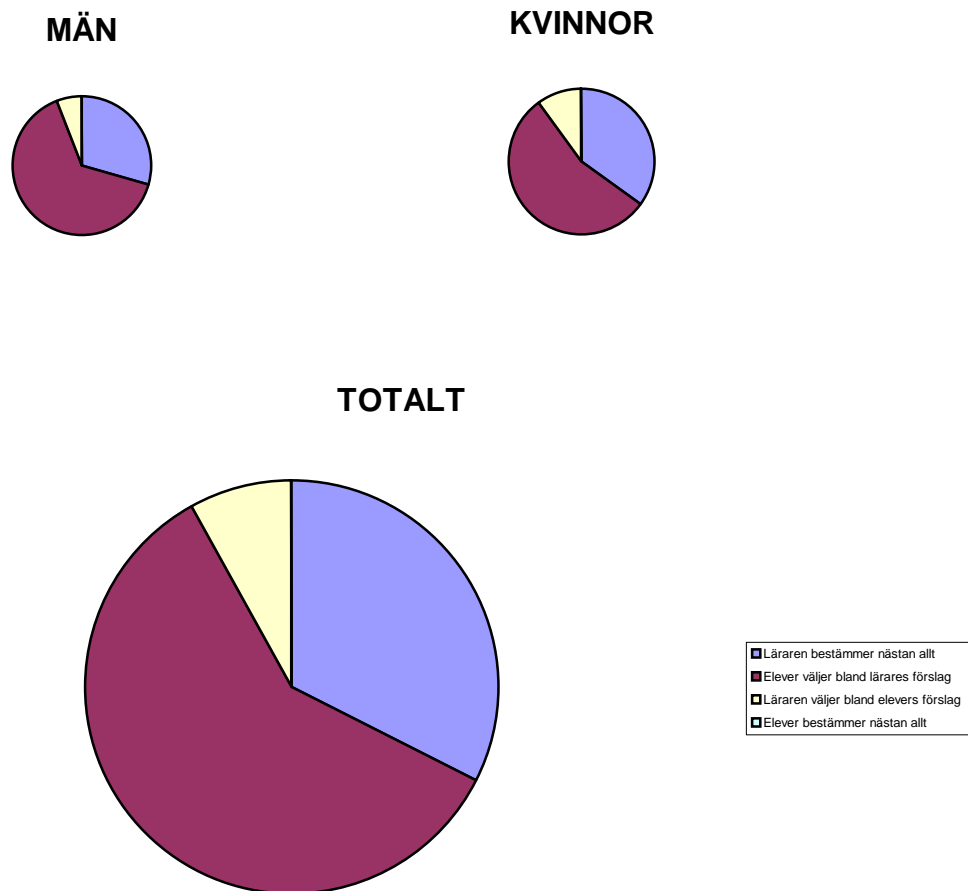
29 av 38 i elever i medieprogrammet anser att de har inflytande över sin utbildning. Skillnaden mellan könen är att det är en större andel av kvinnopopulationen, cirka 1/4 del, som anser att de har inflytande, medan cirka 1/6 del av manliga populationen anser att de inte har det. Alltså är det generellt sett så att kvinnorna i programmet, i en större utsträckning, anser att de inte har inflytande. Bland svaren kan konstateras att ett antal elever tycker att de har mycket att säga till om kring karaktärsämnen. Andra kommentarer har varit riktade mot att de tycker att lärarna försöker och att de lyssnar vad eleverna vill. Mer negativa kommentarer har varit riktade mot att inflytandet är litet och kan bli bättre.

Angående om eleverna är nöjda med det inflytande de har på sin utbildning har 24 av 38 elever svarat ja. Detta innebär förvisso att det generellt sett är så att eleverna anser att de är nöjda med inflytandet dom har, men det innebär också att det finns elever som anser att dom har inflytande på sin utbildning och inte är nöjda med dess nivå. ”Ja, jag tycker att vi (eleverna) får bestämma mycket själva. I allfall inom media ämnena.” Detta då det är fler elever som anser att de har inflytande, än vad det är som är nöjda med det. Denna tendens finns i både den manliga och kvinnliga delen av elevpopulationen. Noterbart är dock att så många som 8 av 20 i kvinnopopulationen inte är nöjda med inflytandet på utbildningen. Motiveringarna har i mångt och mycket gått ut på att de tycker att fungerar bra. Eleverna menar att lärarna lyssnar på dem. Återigen finns det kommentarer att inflytande nivån kan bli bättre. Ett par kommentarer cirkulerar kring att de borde få säga vad de tycker när de håller på att omlokalisera en av deras ämneslärare. ”I vissa lektioner har vi något att säga till om, men för dt mesta är det läraren som bestämmer.”

Motiveringarna kring vad eleverna vill ändra, gällande deras inflytande på deras utbildning, har kommentarer fortsatt kring att de borde få vara med och påverka vid lärarbyten. Andra kommentarer har varit att vissa lärare borde lyssna mer på dem. Vidare så har en kommentar varit att eleverna borde få bestämma hur de skall jobba. Till exempel så vill denna elev kunna jobba hemifrån ibland. Andra kommentarer har varit riktade på att eleverna borde få vara mer delaktiga. ”Att få vad med och bestämma uppgift, när man skall ha prov. Samt hur undervisningen skall gå till väga.”

Innehåll i undervisningen.

Generellt i programmet.

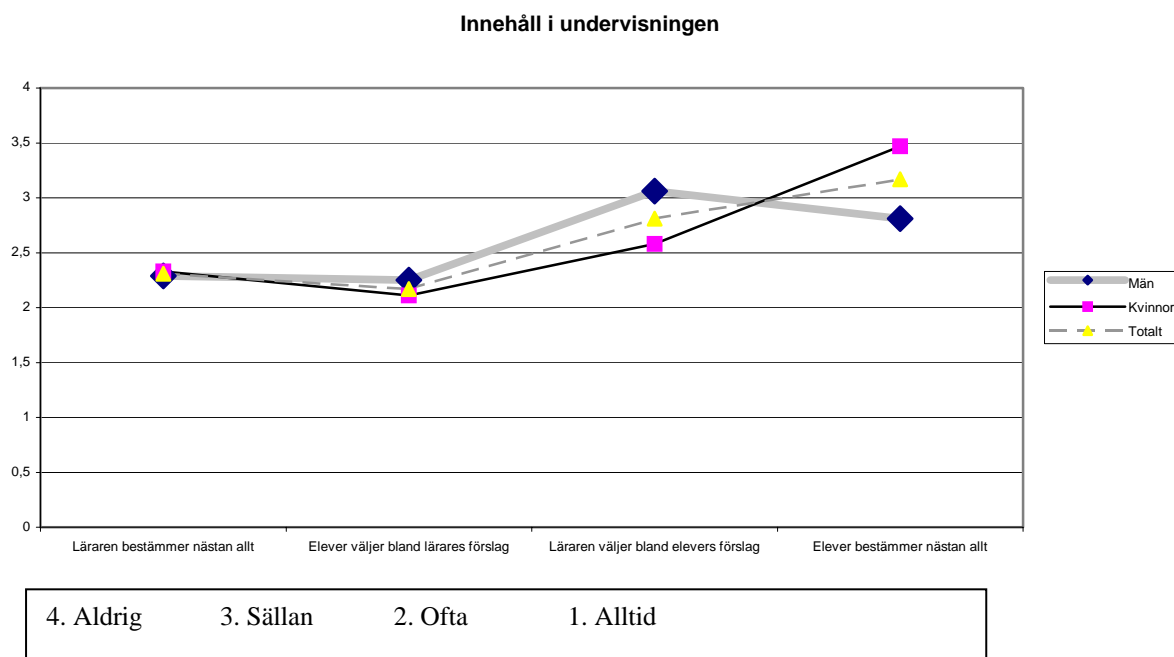
Resultatet påvisar att eleverna på medieprogrammet anser att lärarna är de som bestämmer över innehållet i undervisningen. Vidare kan det konstateras att det är sällan som eleverna känner att det är dom som bestämmer nästan allt om innehållet i undervisningen. Positivt för elevinflytandet är att en fraktion av eleverna anser att eleverna kan lägga fram alternativ om innehållet i undervisningen, som sedan lärarna skall välja mellan.

Männen på medieprogrammet anser att det är lärarna som bestämmer över innehållet i undervisningen. Ytterligare kan det konstateras att det är undantagsvis som männen menar att eleverna bestämmer nästan allt om innehållet i undervisningen. Dock finns det de som menar att lärarna väljer bland alternativ som eleverna lagt fram.

Kvinnorna på medieprogrammet är av den åsikten att lärarna bestämmer över innehållet i undervisningen. Precis som männen anser en fraktion av kvinnorna att eleverna lägger fram alternativ som lärarna väljer mellan. Vidare anser kvinnorna att det är sällan som det är att eleverna bestämmer nästan allt om innehållet i undervisningen.

Sammantaget kan det konstateras att det är lärarna som dominerar över innehållet i undervisningen. Eleverna menar att detta sker genom att eleverna väljer bland lärares alternativ och att lärarna bestämmer nästan allt. Positivt är att eleverna anser att det finns möjlighet för dem att påverka innehållet genom att lärarna väljer bland elevernas alternativ. Dock påvisas det i resultatet att elevinflytandet är svagt.

Samhällskunskap A.

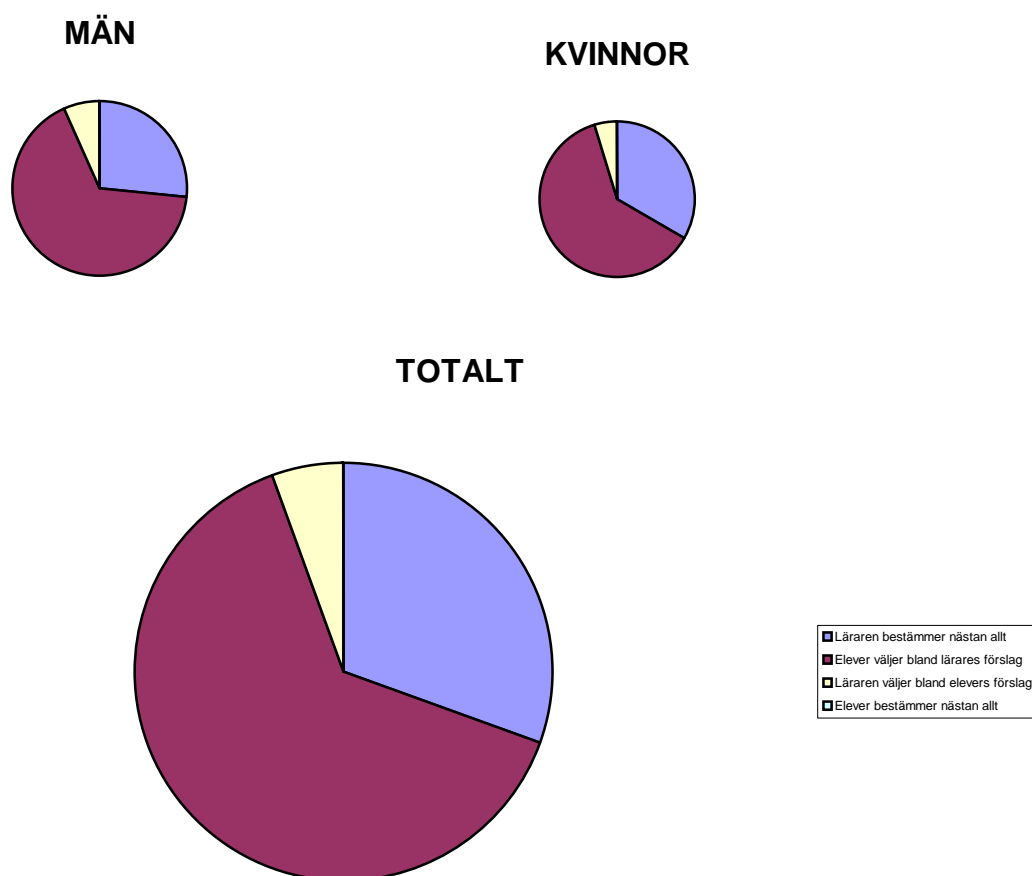
Resultatet i undersökningen visar att det oftast förhåller sig så att eleverna får välja bland lärares förslag. Tendensen i diagrammet ligger mot att det ofta är läraren som bestämmer nästan allt. Vidare så är det sällan som det förekommer att läraren väljer bland elevernas förslag eller att elever bestämmer nästan allt i kategorin.

Ur ett genusperspektiv så skiljer sig diagrammet främst i två nivåer. Det vill säga lärare väljer bland lärares förslag, där den kvinnliga delen av elevpopulationen visar att de tycker det förekommer oftare än den manliga, och eleverna bestämmer nästan allt, där den manliga delen anser att det förekommer oftare än den kvinnliga.

Det här visar på en ganska balanserad nivå av elevinflytande. Eleverna anser att det förekommer att de får välja bland lärares förslag oftare än att läraren bestämmer nästan allt själv. Vidare så visar resultatet att eleverna erfar att det förekommer, om än sällan, att de får bestämma över eller ge förslag om innehållet i undervisningen.

Arbetsform.

Generellt i programmet.

Totalt sett anser eleverna på medieprogrammet att det är lärarna som bestämmer över arbetsformer i undervisningen. Fortsättningsvis kan det konstateras att en fraktion bland eleverna anser att de kan påverka arbetsformerna, genom att lärarna väljer bland alternativ som eleverna lagt fram åt dem.

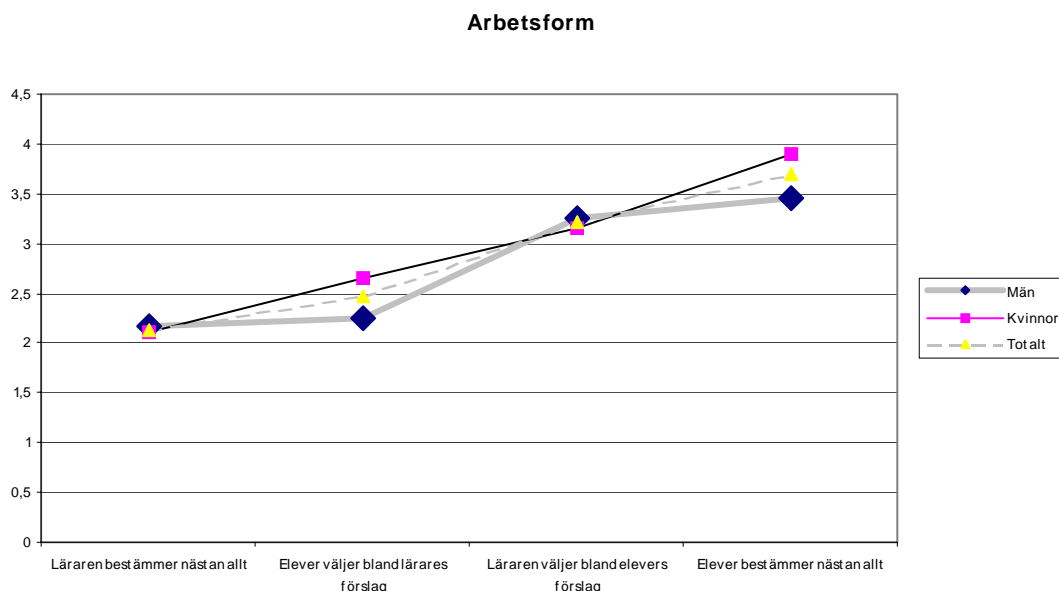
Männen är av den åsikten att lärarna bestämmer över vilka arbetsformer som skall användas i undervisningen. Fortsättningsvis menar männen att det endast är sporadiskt som eleverna känner att de bestämmer nästan allt om vilka arbetsformer som skall användas i undervisningen. Dock finns det en grupp bland männen som anser att eleverna kan påverka genom att lärarna väljer bland elevernas alternativ.

I kvinnornas resultat går det att utläsa att lärarna är de som bestämmer över arbetsformerna på utbildningen. Ytterligare menar en fraktion av kvinnorna att eleverna kan påverka arbetsformerna genom att lärarna väljer bland elevernas förslag. Dock menar kvinnorna att detta sker i mindre utsträckning än männen.

Sammantaget kan det konstateras att elevinflytandet är svagt. Männen anser generellt sett att elevinflytandet är bättre, än vad kvinnorna anser. Ur ett genusperspektiv kan det konstateras att männen och kvinnorna är överens om att lärarna dominerar över

vilka arbetsformer det är som skall användas i utbildningen. Detta sker främst genom att eleverna får välja mellan förslag som lärarna lagt fram åt dem, enligt eleverna.

Samhällskunskap A.

4. Aldrig 3. Vid början av varje område 2. Någon gång per vecka 1. Varje lektion (Alltid)

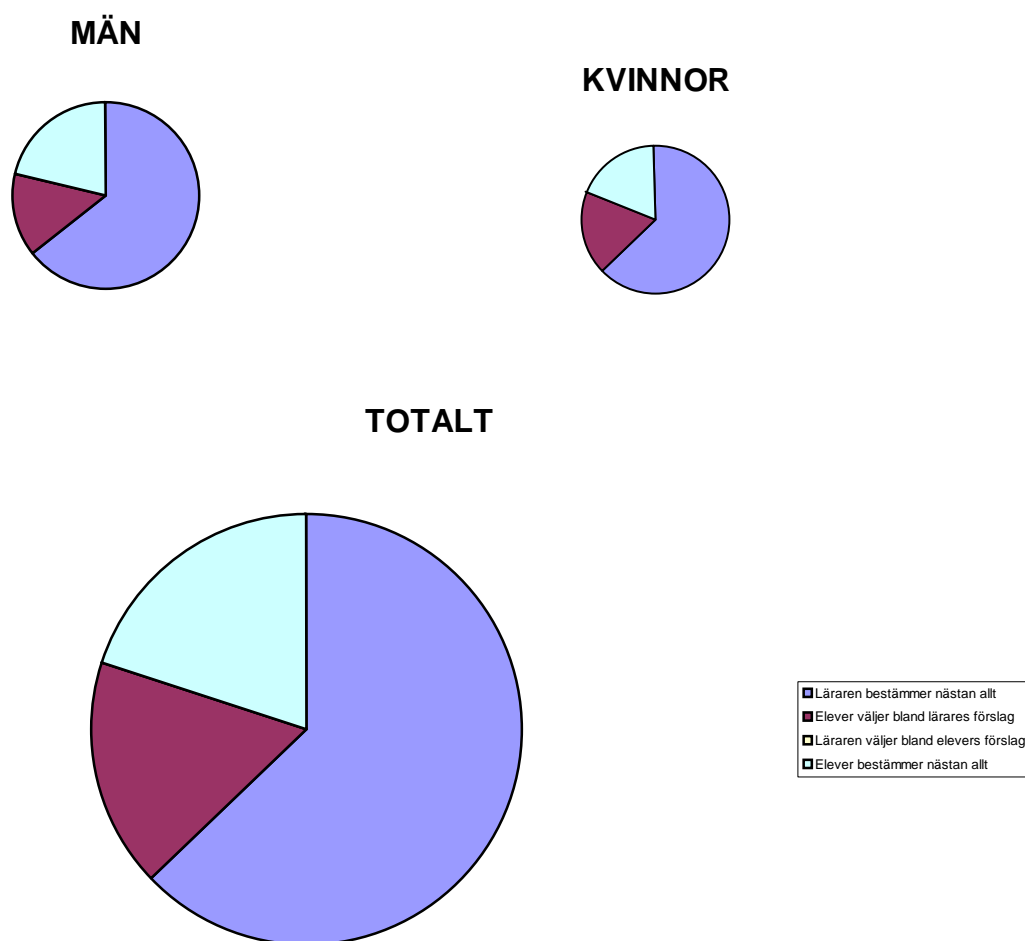
Diagrammet visar att det är oftast läraren som bestämmer nästan allt om vilken arbetsform som skall användas i undervisningen. Det finns också en svag tendens mot att det förekommer någon gång i veckan som eleverna får välja bland lärares förslag av arbetsform. Vidare så förekommer det vid början av varje område att lyssnar till elevernas förslag och tendensen är tydligt inriktad mot att det aldrig förekommer att eleverna bestämmer nästan allt.

Ur genusperspektivet skiljer sig resultatet främst på punkterna om hur ofta det förekommer att eleverna får välja bland lärares förslag och att eleverna får bestämma nästan allt. I båda dessa så ligger tendensen mot att den kvinnliga populationen anser att det förekommer oftare.

I kategorin arbetsform så visar resultatet alltså att det oftast är läraren som bestämmer nästan allt, men att eleverna anser att det förekommer att de ibland får välja bland lärares förslag och att de i början av varje område kan ge förslag om hur arbetsformen skall vara. Vidare anser den manliga delen av populationen att det aldrig förekommer att de får bestämma allt, emedan det finns en tendens att den kvinnliga delen anser att det förekommer i början av varje område.

Läromedel.

Generellt i programmet.

Diagrammet visar på att en majoritet av eleverna anser att lärarna bestämmer över vilka läromedel som skall användas i undervisningen. Fortsättningsvis är eleverna av den åsikten att det är undantagsvis som de själva får bestämma nästan allt om läromedlen i undervisningen

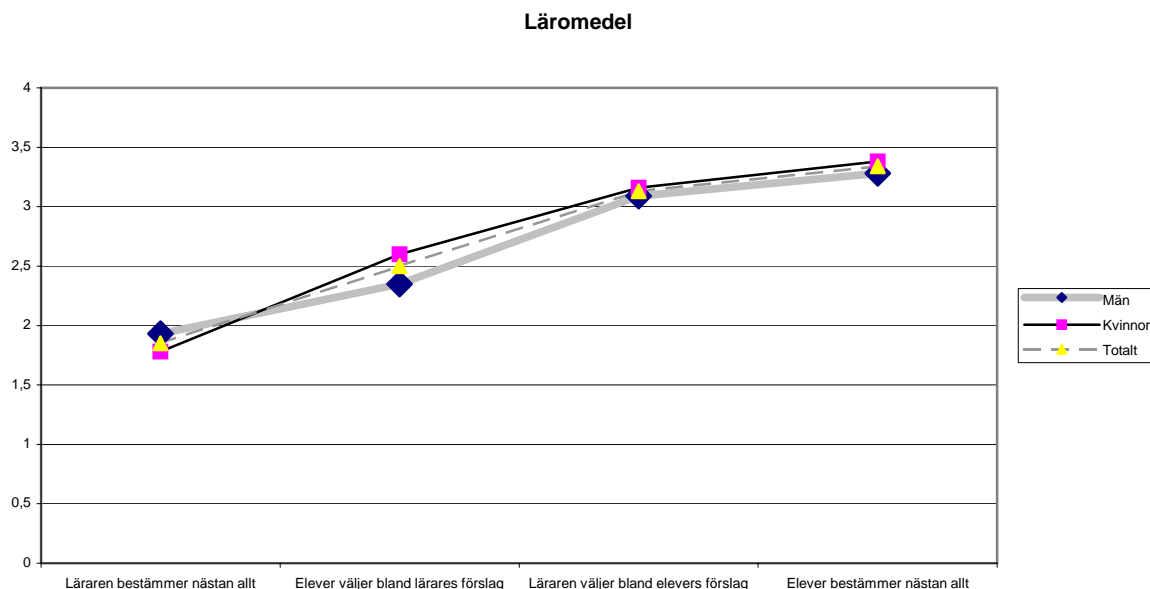
Männen på medieprogrammet anser att lärarna bestämmer nästan allt om läromedlen. Fortsättningsvis menar männen att det är undantagsvis som eleverna får lägga fram förslag åt lärarna att välja mellan.

Bland kvinnorna på medieprogrammet finns det en majoritet som anser att lärarna bestämmer nästan allt om vilka läromedel som skal användas i undervisningen. Dock är dessa mindre än männen på motsvarande område. Ändock anser kvinnorna att det är sällan som eleverna får lägga fram förslag som lärarna väljer mellan.

Sammantaget innebär detta att eleverna upplever elevinflytandet som svagt. Dock tycker eleverna att det finns starka tendenser på att elevinflytandet håller på att etablera sig. Visserligen anser en del elever att de får bestämma nästan allt om

läromedel. Men en majoritet av eleverna anser fortfarande att det är lärarna som dominerar över bestämmandet.

Samhällskunskap A.

4. Aldrig 3. Vid början av varje område 2. Någon gång per vecka 1. Varje lektion (Alltid)

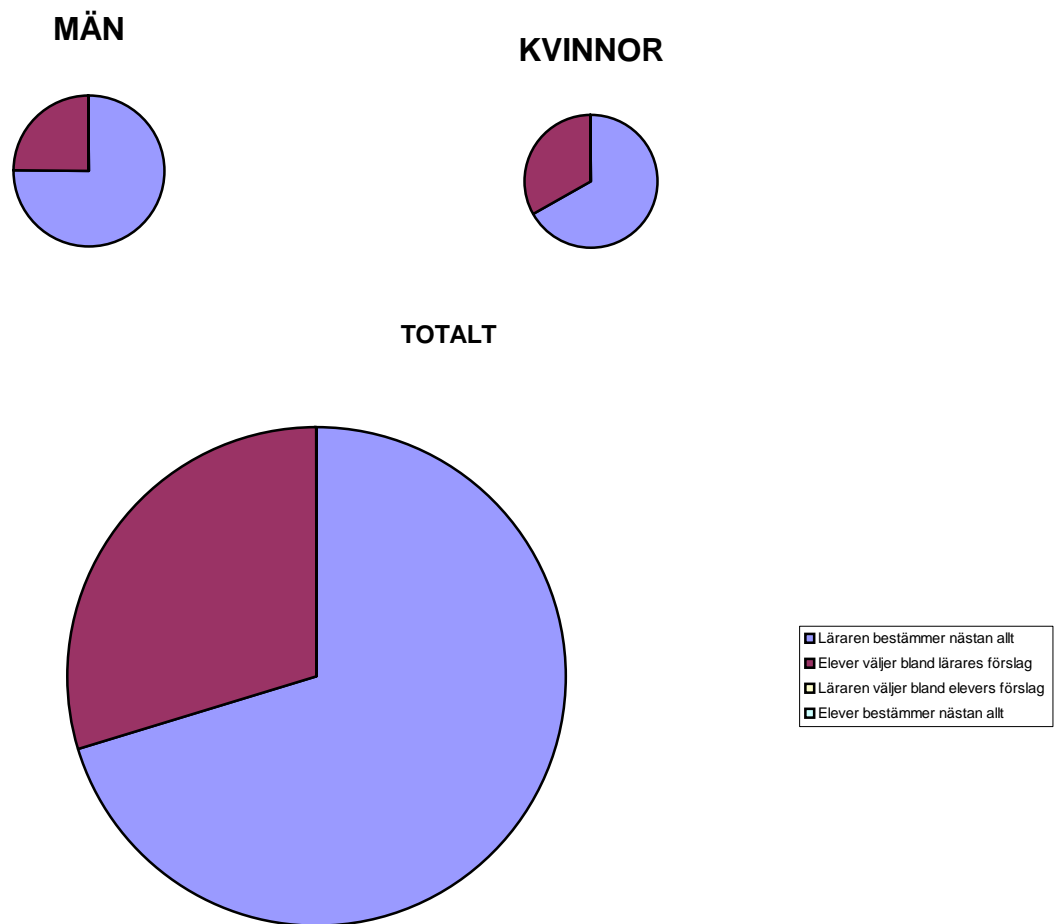
Resultatet visar på att det är läraren som bestämmer oftast kring vilka läromedel som skall användas. Tendensen ligger mot att lärarna låter elever välja bland dennes förslag och att eleverna kan ge förslag om läromedel, vid början av varje område. Vidare finns det en svag tendens att eleverna får bestämma nästan allt vid början av varje område. Men detta förekommer i minst fall av de olika nivåerna.

Ur ett genusperspektiv är skillnaderna minimala på alla nivåer, utom den för hur ofta eleverna får välja bland lärares förslag. Där tendensen hos den manliga populationens resultat pekar mot att det förekommer någon gång per vecka, och den kvinnliga mot att det förekommer vid början av varje område.

Detta visar på att lärarens val av läromedel, enligt eleverna, har övertaget. Det förekommer någon gång per vecka att eleverna får välja bland förslag på läromedel, från läraren och att det i början av varje område kan vara så att eleverna kan ge förslag som läraren kan välja, eller att eleverna bestämmer nästan allt, enligt eleverna.

Examinationssätt.

Generellt i programmet.

I resultatet kan det utläsas att eleverna anser att lärarna bestämmer över vilka examinationssätt som skall användas på medieprogrammet. Fortsättningsvis tycker eleverna att det är undantagsvis som eleverna själva bestämmer allt, eller tar fram alternativ som lärarna skall välja mellan.

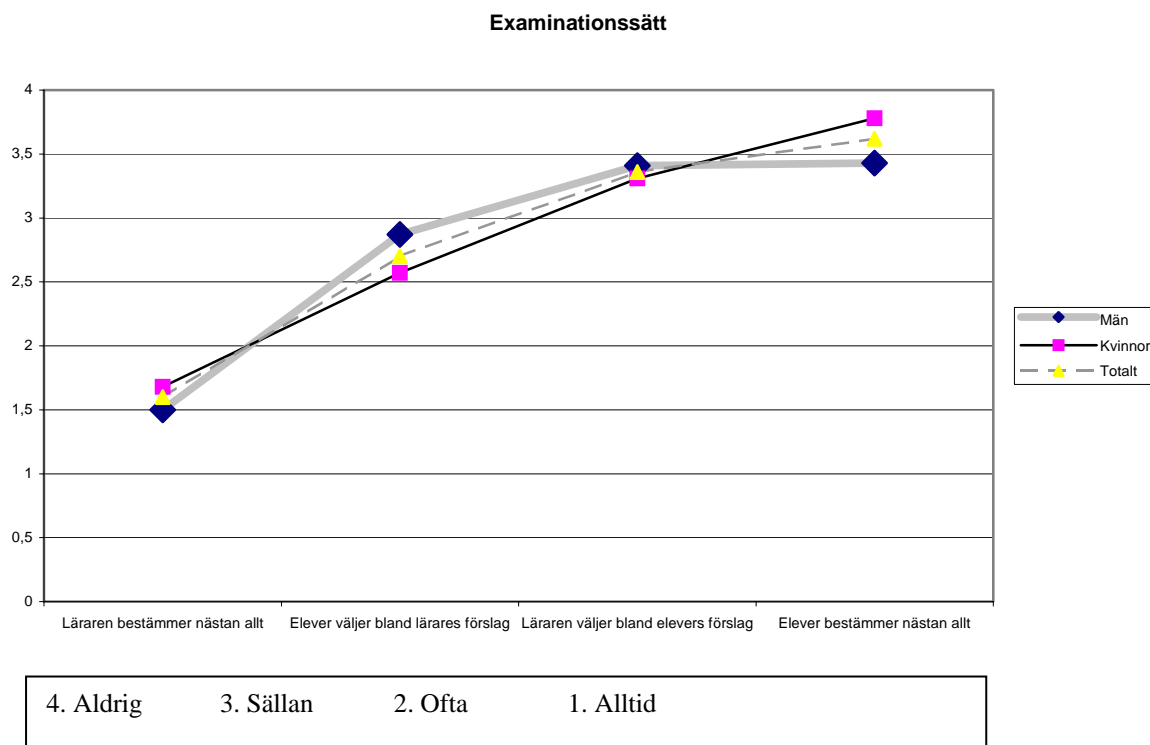
Männen anser att det är lärarna som bestämmer. Ytterligare menar männen att det är sällan som eleverna själva får bestämma allt eller lägga fram förslag som lärarna skall välj mellan.

Som diagrammen påvisar är skillnaderna mellan männen och kvinnorna, att kvinnorna tycker i större utsträckning att eleverna får välja mellan olika alternativ som lärarna tagit fram. Vidare menar kvinnorna, i mindre utsträckning, att lärarna bestämmer nästan allt. I likhet med männen anser kvinnorna att det är sällan som eleverna själva får bestämma allt eller ge förslag till lärarna att välja mellan.

Ovanstående betyder att eleverna erfar att elevinflytande är relativt svagt inom examinationssätt. Eleverna, oavsett kön, tycker att lärarna dominerar. Detta menar

eleverna sker genom att lärarna antingen bestämmer nästan allt eller låter eleverna välja bland lärarnas förslag.

Samhällskunskap A.

Resultatet för examinationssätt visar på en stark tendens att det oftast är läraren som bestämmer nästan allt. Vidare så finns det en svag tendens att eleverna sällan får ge förslag som läraren väljer mellan och att de aldrig får bestämma nästan allt.

Den manliga och den kvinnliga elevpopulationen i programmet skiljer sig åt på punkterna hur ofta elever får välja bland lärares förslag, där tendenserna ändå går åt samma håll, och hur ofta elever får bestämma nästan allt, där tendensen för den manliga delen svagt går mot att det förekommer sällan.

Detta visar på att eleverna tycker att läraren dominerar angående examinationer. Det är sällan som eleverna får välja i kategorin och det är än mer sällan som läraren väljer bland deras förslag, enligt eleverna.

Sammandrag.

Generellt sett så anser en majoritet av eleverna på medieprogrammet att de har inflytande över sin utbildning. Större delen av eleverna på programmet anser vidare att de är nöjda med nivån på detta inflytande. Det har dock visat sig i undersökningen att elevernas möjlighet till informellt inflytande på sin utbildning, i samtliga kategorier, är begränsat. I kategorierna innehåll i undervisningen och arbetsform finns dock positiva tendenser, då eleverna anser att det inte är enbart läraren som bestämmer nästan allt. I dessa kategorier anser eleverna, att det generellt sett på medieprogrammet fungerar så, att de får välja bland lärares förslag. Detta visar

förvisso på att det är läraren som sätter agendan, och att inflytandet inte är starkt. Men det är en grund för en god utveckling. Det är dock anmärkningsvärt att nivån ”lärare väljer bland elevers förslag” inte finns representerad i någon av diagrammen för det informella inflytandet, generellt sett på medieprogrammet. I de två andra kategorierna så anser eleverna att det är läraren som bestämmer. Främst framgår detta i kategorin examinationssätt, där samtliga elever anser att det är läraren som bestämmer nästan allt eller att det är lärarens förslag som är rådande. Även i kategorin läromedel så anser eleverna att det är lärarna som bestämmer nästan allt eller att det är lärarnas förslag som råder. Mot detta finns dock en betydande grupp av elever, som i kategorin paradoxalt nog hävdar att de får bestämma nästan allt.

Ur ett genusperspektiv så finns det inga skillnader i vilka kategorier som männen eller kvinnorna anser sig ha mest och minst inflytande över. Båda grupper anser att innehåll i undervisningen är den kategori som de har mest inflytande över. Därefter följer arbetsform och läromedel. Minst inflytande anser grupperna ha över examinationssätt.

Inflytandet, generellt sett på medieprogrammet, verkar vara begränsat. Det finns dock vissa positiva tendenser, som vi pekat på, vilka utgör goda förutsättningar för att öka nivån av elevinflytande på programmet.

På kursen samhällskunskap A så verkar mönstret, från det generella resultatet, gå igen. Återigen så är skillnaderna mellan könen obefintliga eller små, och återigen så håller inflytandet på innehållet i undervisningen en högre nivå av inflytande än de övriga kategorierna. Dock verkar inte inflytandet på arbetsform hålla samma nivå av elevinflytande, som generellt sett på medieprogrammet. Eleverna anser alltså att de bäst kan påverka innehållet i undervisningen, på samhällskunskapen. Vidare så håller nivån på läromedel och arbetsform, en av varandra, snarlik nivå av inflytande. Minst inflytande i samhällskunskapen, anser eleverna sig ha över examinationssätt.

Slutsatsen för medieprogrammet, blir att eleverna upplever att elevinflytandet håller en låg nivå, vilket främst beror på att lärarna dominerar över undervisningen.

Samhällsprogrammet.

Samhällsvetenskapsprogrammet på den undersökta skolan, har inriktningarna ekonomi, samhällsvetenskap, kultur och språk, från och med andra årskursen. I samhällsvetenskapsprogrammets första årskurs finns det fem klasser, av dessa har tre klasser deltagit i vår undersökning. Av dessa var 43 stycken män och 41 stycken var kvinnor.

Elevernas generella åsikter om elevinflytande.

Av elevpopulationen i samhällsprogrammet anser 57 av 84 personer att de har inflytande på sin utbildning. Ser vi till ett genusperspektiv så är kvinnopopulationen mer kritisk än den manliga. 15 av 41 elever i kvinnopopulationen, i förhållande med 8 av 43 i den manliga elevpopulationen, anser att de inte har inflytande över sin utbildning. Kommentarer har varit bland annat inriktade på att eleverna tycker att de generellt sett har stor möjlighet att påverka sin utbildning, att de har stor valmöjlighet genom det individuella valet, att de kunnat påverka om de haft för många prov samtidigt. ”Möjligheterna att få vara med att bestämma tycker jag, är mkt större nu än under högstadiet.” ”Jag tycker att man får tycka till om hur arbeten skall utföras och hur det ska redovisas.” Negativt riktade kommentarer har varit inriktade på allt från att eleven tycker att inflytande är något som lärarna vill få eleverna att tro att de har, till att de anser att de har lite men borde ha mer inflytande eller att det är sällan de får vara med och bestämma något och att deras möjlighet att påverka minimeras genom att det formella inflytandet inte fungerar. Lärarna har lagt upp en plan. Om vi någonsin skulle vilja ändra nått i den få vi mothugg och lärarna blir ”griniga”. ”Lite inflytande, men mest är det lärarna som bestämmer.”

På frågan om eleverna är nöjda med det inflytande de har, så har 51 av 84 elever svarat att de är det. Totalt sett så är det fler som inte nöjda med elevinflytandet, jämfört med hur många som anser att de har inflytande. Vidare så är det fler elever i den kvinnliga populationen som är missnöjda med det inflytande de har. Detta visar på att det finns elever som anser att de har inflytande, men inte anser att det är tillräckligt. Elevernas kommentarer har varit spridda. Somliga elever är nöjda, tycker att det funkar, vill inte ha mycket inflytande och att det är skönt att slippa bestämma. ”Ja iaf i de flesta klasser. Jag tycker det är skönt att slippa bestämma ibland.” Mer negativa kommentarer har varit att eleverna inte får sin röst hörd och att deras åsikter ignoreras. Andra elever tycker att de borde få bestämma och påverka mer. Det behövs mer tid för formellt inflytande, så att eleverna kan diskutera kring det, menade en elev. ”Eleverna skulle kunna ha så mycket mer inflytande, men i stora klasser kan det visserligen vara svårt att få igenom det man tycker.”

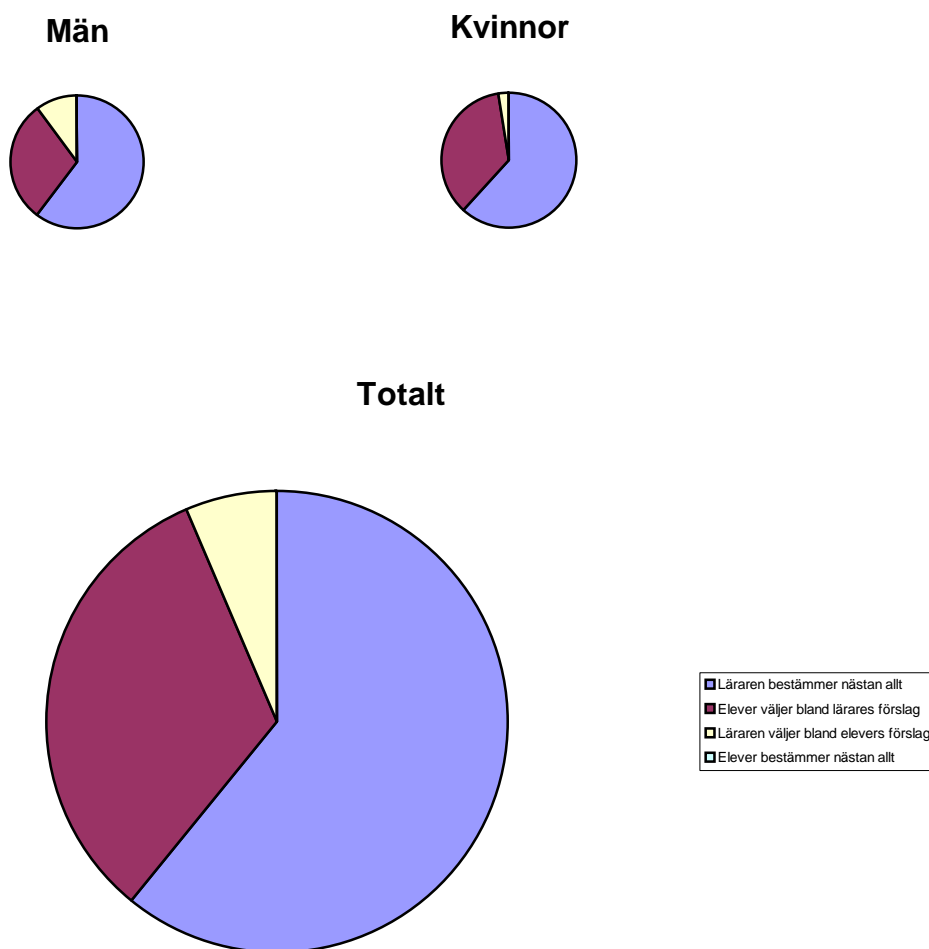
På frågan om vad eleverna vill ändra på, gällande sitt inflytande över utbildningen har resultatet visat på att många elever tycker att det är bra som det är. En stor del av eleverna, främst kvinnor, anser dock att lärarna borde lyssna mer och ta till sig av elevernas åsikter. ”...Lärarna borde lyssna på eleverna mer, för då lär man sig mer....” Andra åsikter som kommit fram är att det borde vara mer valfrihet och fler valbara kurser på programmet. ”Att lärarna frågar mer hur ”vi” vill ha det och vad vi vill göra.”

Ser vi till helheten så är det alltså fler män än kvinnor som anser att de har elevinflytande, i jämförelse av de olika populationerna. Det finns fler kvinnor än män

i elevpopulationen som anser att de inte har inflytande. Noterbart är också att det är fler elever totalt sett som inte är nöjda med elevinflytandet, jämfört med hur många elever som anser att de har inflytande. Vilket visar att det finns elever som inte är nöjda med nivån på inflytandet. Vidare så är det fler i den kvinnliga populationen som inte är nöjda med inflytandet, än antalet som är nöjda. Vilket är i samklang med att många i den kvinnliga elevpopulationen anser att lärarna borde lyssna mer på eleverna och ta till sig av deras åsikter.

Innehåll i undervisningen.

Generellt i programmet.

Diagrammet för innehåll i undervisningen totalt påvisar, enligt vad eleverna erfar, att det är lärarna på samhällsprogrammet som generellt sett bestämmer över vilket innehåll undervisningen skall ha. Dock är det i liten utsträckning så att eleverna anser att de själva får bestämma över innehållet i undervisningen, generellt sett, på samhällsprogrammet.

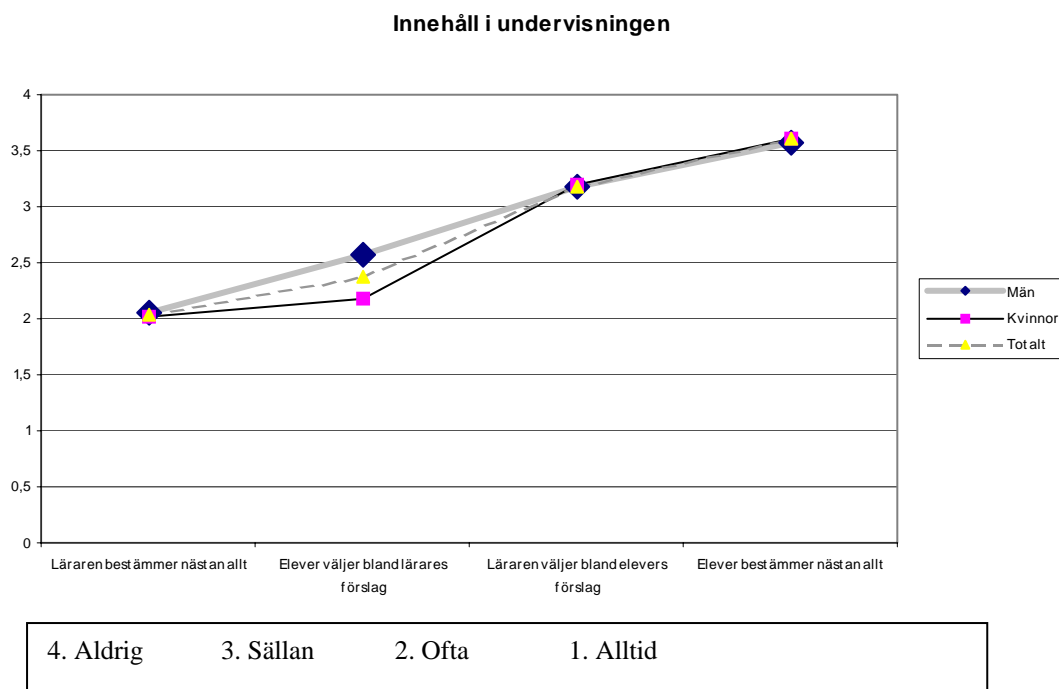
Männen anser i stor utsträckning, precis som ovan, att lärarna är de som främst bestämmer över innehållet i undervisningen. Skillnaden är att männen anser att

eleverna har lite mindre inflytande, än det totala resultatet visar. I likhet med ovan är dock männen av den åsikten att det sker mindre än det kan utläsas ur resultatet från det totala diagrammet. Fortsättningsvis konstaterar männen att det är sällan som de upplever att eleverna är de själva som bestämmer nästan allt om innehållet i undervisningen.

Kvinnorna anser i större utsträckning, än männen, att lärarna bestämmer nästan allt om innehållet i undervisningen. I likhet med männen anser kvinnorna att det är undantagsvis som eleverna har möjlighet till att bestämma nästan allt, som berör innehållet i undervisningen.

Enligt ovanstående kan det konstateras att eleverna upplever att det är lärarna som dominerar över innehållet i undervisningen. Positivt är att eleverna anser satt det förekommer att lärarna lyssnar på eleverna och väljer bland deras förslag på innehåll i undervisningen.

Samhällskunskap A.

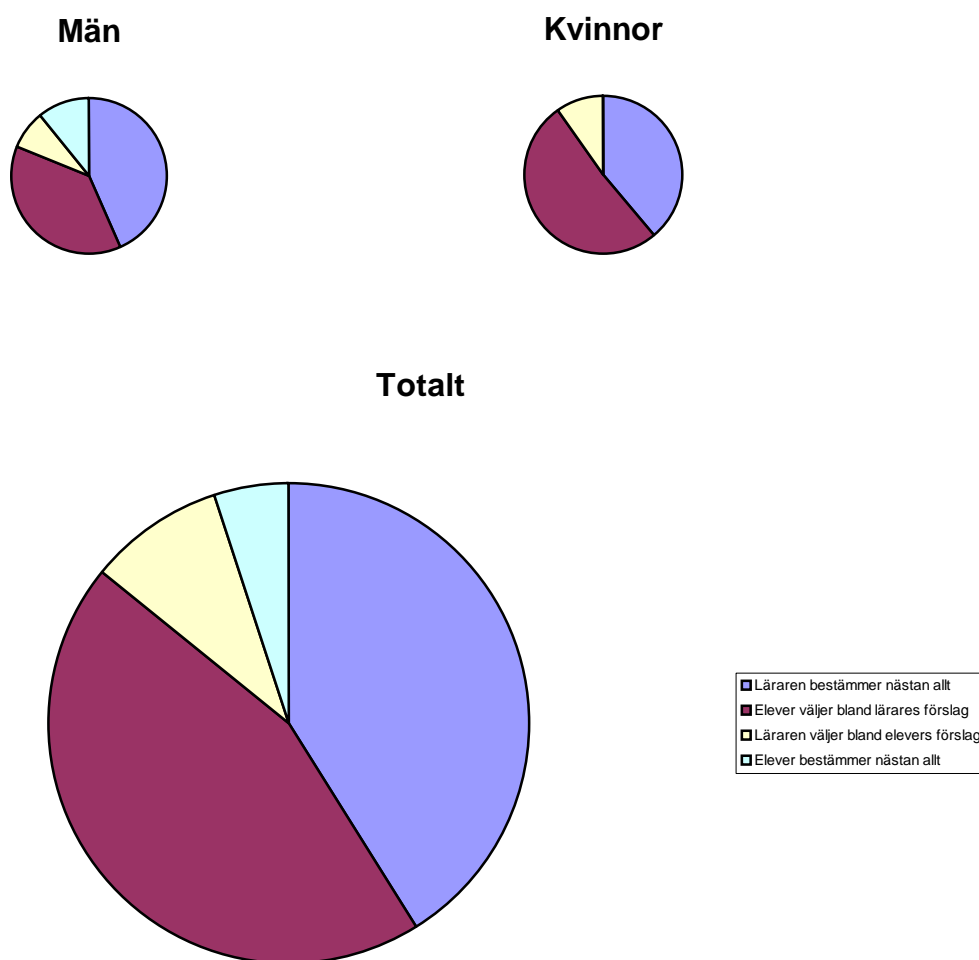
Diagrammet påvisar att det oftast är läraren som bestämmer vilket innehåll som kursen skall ha. Däremot verkar det som om läraren sällan väljer bland elevers förslag på innehåll. Vidare verkar det vara som om eleverna nästan aldrig får bestämma nästan allt om innehållet i undervisningen.

Ur ett genusperspektiv finns det inga egentliga skillnader mellan könen, förutom på nivån elever väljer bland lärares förslag. Här anser männen att eleverna har det svårare med elevinflytandet. Kvinnorna är däremot mer positiva och anser att de ofta får välja bland lärarens förslag på innehåll i undervisningen.

Ovanstående resultat påvisar att eleverna erfar att det är läraren som dominerar över innehållet i undervisningen på kursen. Till viss del anser eleverna att de får välja ur lärarens förslag, men det är sällan eller aldrig som eleverna får ge förslag som läraren skall välja ur, eller att eleverna själva får bestämma nästan allt. Detta betyder att eleverna erfar att elevinflytandet har en klart svag ställning i programmet, gällande samhällskunskap A.

Arbetsform.

Generellt i programmet.

I diagrammet går det att utläsa att eleverna erfar att det är lärarna som bestämmer över vilka arbetsformer som skall förekomma i undervisningen. Yttermera finns det mindre fraktioner bland eleverna som anser att det förekommer att lärarna väljer bland elevernas förslag och att eleverna bestämmer nästan allt.

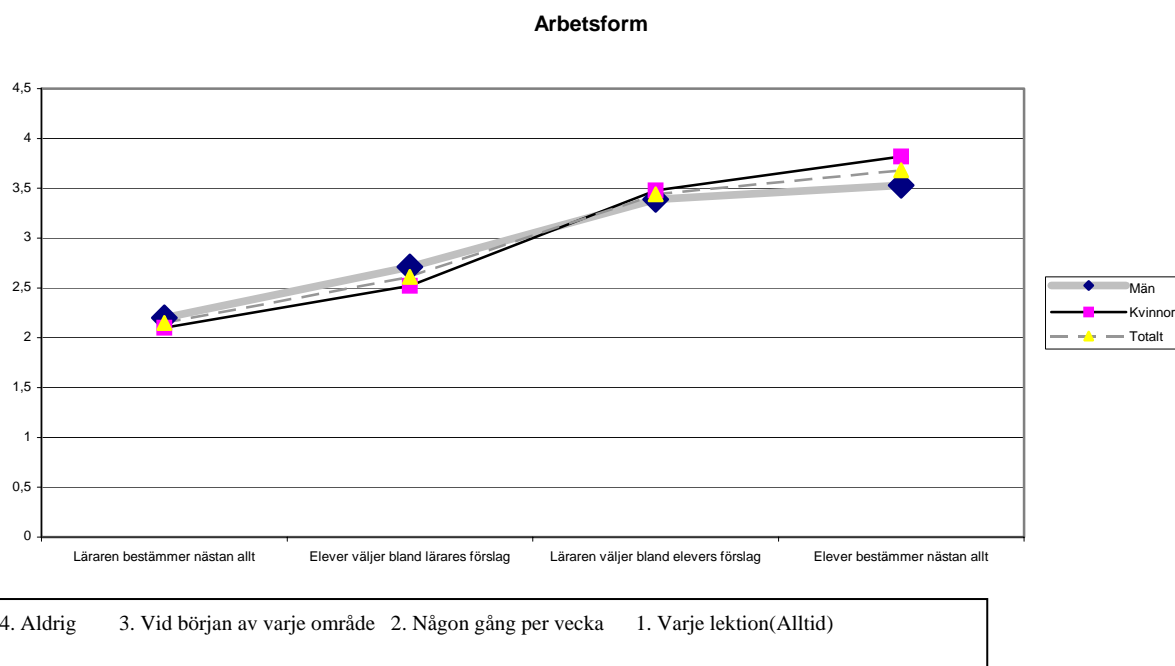
Männen upplever att det förekommer i störst utsträckning att lärarna bestämmer nästan allt om arbetsformer i undervisningen. Dessutom finns det fraktioner hos männen som erfar att eleverna har ett någorlunda stort inflytande. Detta genom att lärarna till viss del väljer bland elevers förslag till arbetsformer. Fortsättningsvis

upplever en del eleverna att de själva får bestämma nästan allt om vilka arbetsformer som skall användas i undervisningen.

Kvinnorna i samhällsprogrammet uppfattar situationen som att lärarna bestämmer över arbetsformerna genom att låta eleverna välja mellan förslag som lärarna lagt fram åt eleverna. Dock finns det en fraktion bland kvinnorna som anser att lärarna väljer bland elevernas förslag till arbetsform i undervisningen. Dock är den största skillnaden mellan män och kvinnor i samhällsprogrammet att kvinnorna anser att det sällan är så att eleverna själva får bestämma nästan allt om vilka arbetsformer som skall användas i undervisningen.

Resultatet påvisar att eleverna uppfattar situationen som att det är lärarna som dominerar över arbetsformerna i undervisningen. Dock finns det relativt stora fraktioner som upplever att elevinflytandet är på god väg att etablera sig starkare i programmet, om inte annat i frågor om arbetsformer.

Samhällskunskap A.

Resultatet konstaterar att eleverna upplever att det är läraren som tenderar till att bestämma över vilken arbetsform som skall användas på kursen. Att eleverna får välja bland lärarens förslag eller att ge förslag som läraren skall välja bland, tenderar till att endast förekomma vid starten av varje nytt område, enligt elevernas uppfattning. Att eleverna upplever att de nästan bestämmer allt, angående arbetsform, går i riktning mot att detta aldrig sker på kursen.

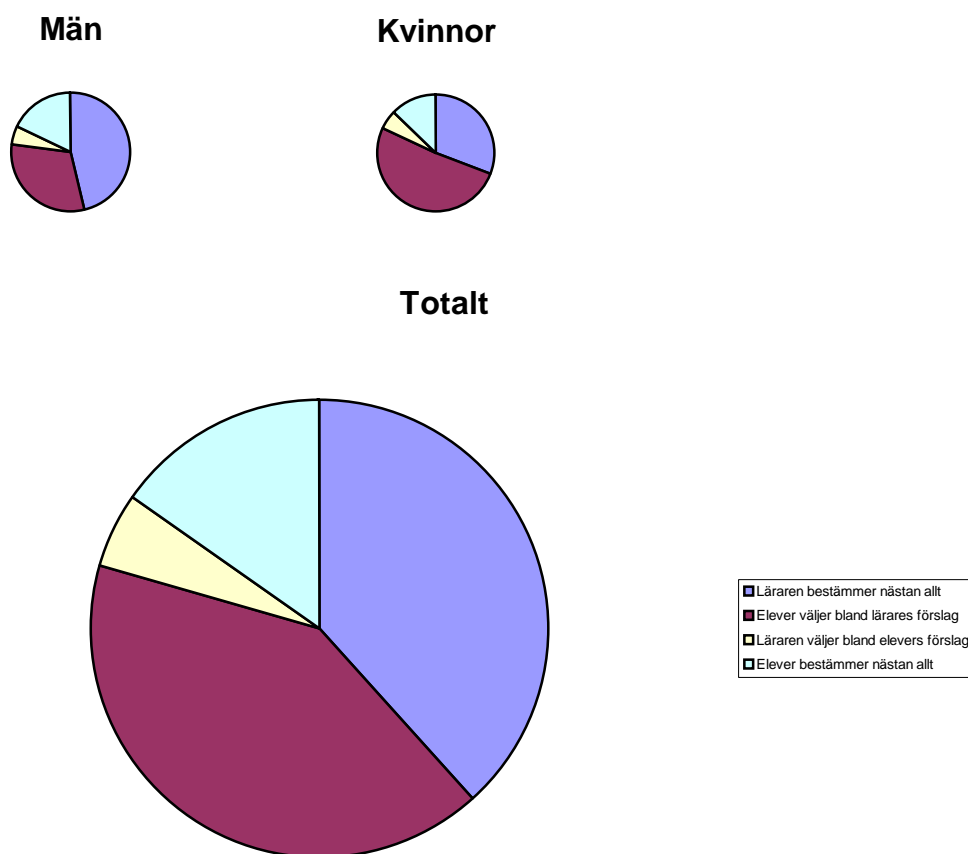
Sett från ett genusperspektiv kan vi konstatera att eleverna anser att det egentligen inte finns några uppseendeväckande skillnader mellan könen på programmet. Den stora skillnaden är att kvinnorna, i större utsträckning än männen, anser att eleverna aldrig får bestämma nästan allt om vilken undervisningsform som skall tillämpas. I

övrigt ligger kvinnornas och männens åsikter på ungefärligen samma nivå i de olika kategorierna, enligt elevernas erfarenar.

Detta fastlägger enligt elevernas upplevelser att det är läraren som styr vilken arbetsform som skall användas i undervisningen. Detta är något som de båda könen anser och är överens om. De enda väsentliga skillnaden var att kvinnorna betonade starkare att eleverna nästan aldrig får bestämma vilken arbetsform som skall appliceras i undervisningen. Precis som i innehåll i undervisningen, upplever eleverna att elevinflytandet har en svag ställning i valet av vilken arbetsform som skall användas i undervisningen.

Läromedel.

Generellt i programmet.

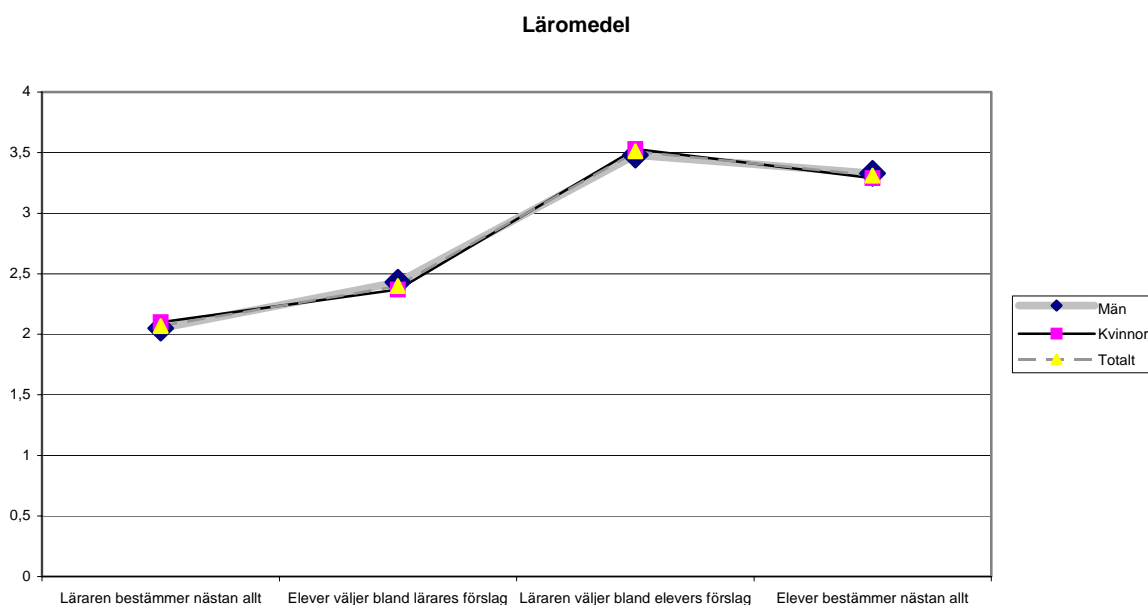
I läromedelsdiagrammet går det att utläsa att eleverna anser att lärarna bestämmer över vilka läromedel det är som skall användas i undervisningen. Dock finns det två fraktioner ibland eleverna som anser att eleverna bestämmer. Den största gruppen av dessa två är den gruppen som anser att eleverna bestämmer nästan allt om vilka läromedel det är som skall användas. Denna grupp följs av de elever som anser att lärarna väljer bland alternativ som eleverna lagt fram åt lärarna.

Männen i programmet anser generellt att lärarna bestämmer över läromedlen som skall användas i undervisningen. Ändock finns det en grupp av elever bland männen, som anser att de kan lägga fram alternativ som lärarna väljer ur.

Bland kvinnorna är det en utbredd majoritet som anser att lärarna bestämmer över läromedlen genom att låta eleverna välja bland lärarnas alternativ. Att lärarna väljer bland elevernas alternativ är lika utbrett hos kvinnorna som männen, enligt kvinnorna. Dock anser färre kvinnor att eleverna får bestämma nästan allt, än antalet män anser.

Precis som ovan i diagrammet om arbetsformer är det fortfarande lärarna som dominerar, enligt eleverna. Detta innebär att eleverna anser att elevinflytandet är svagt i frågan om inflytande om läromedel. Dock upplever eleverna att det finns ljuspunkter, precis som ovan.

Samhällskunskap A.

4. Aldrig 3. Vid början av varje område 2. Någon gång per vecka 1. Varje lektion (Alltid)

I kategorin läromedel är antydning att läraren bestämmer i stor utsträckning vilka läromedel det är som skall användas i undervisningen. Vidare anser eleverna att tendensen är att läraren aldrig väljer bland förslag som elever lagt fram. Fortsättningsvis är det sällan som eleverna upplever att de får bestämma nästan allt om vilket/vilka läromedel som skall användas i undervisningen.

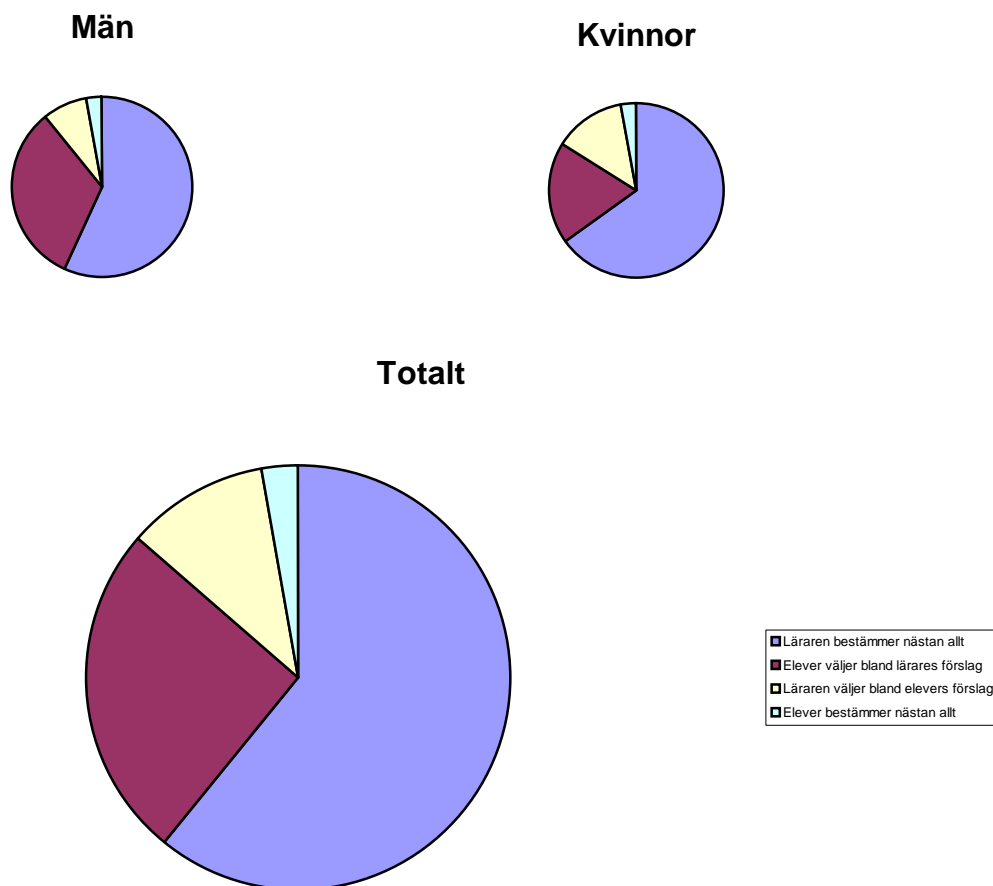
Resultatet påvisar att eleverna upplever att det är nästintill obefintliga skillnader mellan de olika könen åsikter. Detta betyder att ur ett genusperspektiv är eleverna nästintill överens om vem som bestämmer och i hur stor utsträckning detta sker.

Totalt sett visar resultatet att eleverna erfar att det är läraren som råder över vilka läromedel som skall användas i undervisningen. Detta i sin tur betyder att eleverna

erfar att deras möjligheter att ge förslag till läraren och/eller själva bestämma över vilka läromedel som skall användas, är i det närmaste obefintliga, vilket även elevinflytandet blir.

Examinationssätt.

Generellt i programmet.

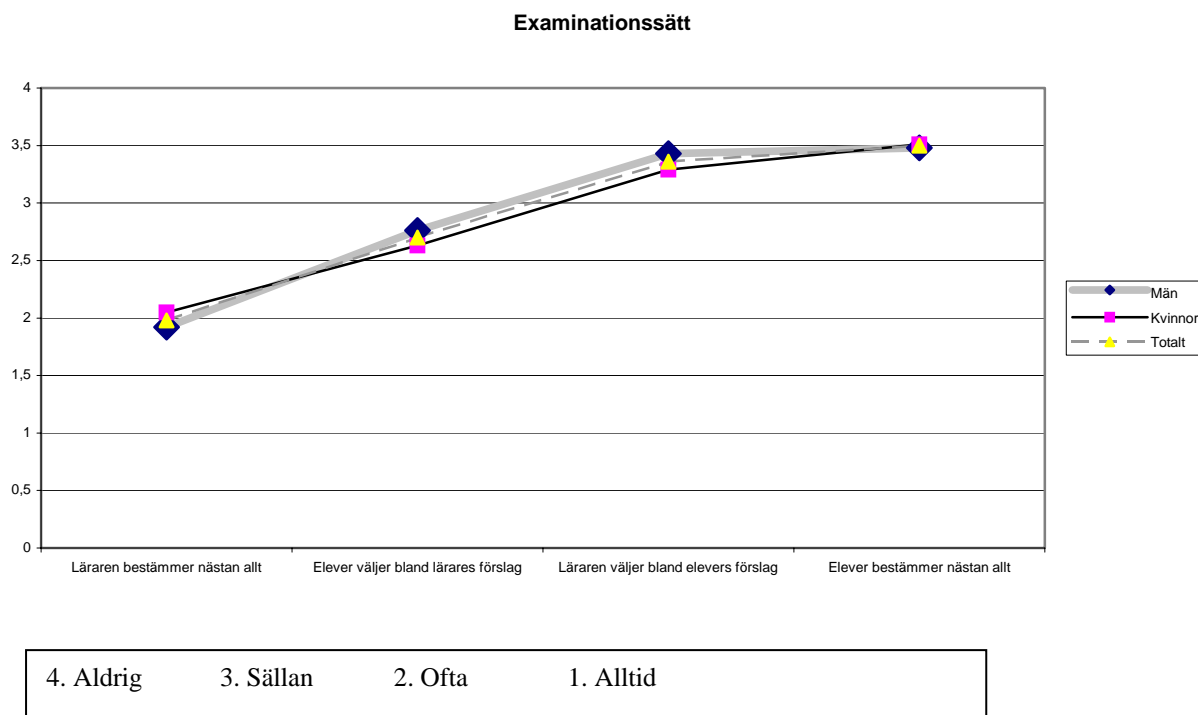
Gällande examinationssätt anser eleverna på samhällsprogrammet att lärarna bestämmer nästan allt själva. Detta medan en något större andel av eleverna anser att lärarna väljer bland elevernas förslag.

Bland männen går det att utläsa att, en liten fraktion bland männen anser att eleverna själva bestämmer nästan allt om examinationssätt i undervisningen, medan en större fraktion anser att lärarna väljer bland elevernas förslag.

Kvinnorna anser att eleverna i än större grad än männen, att lärarna bestämmer nästan allt om examinationssätten. Vidare anser en mindre grad av kvinnorna att eleverna kan välja mellan alternativ som lärarna lagt fram. I likhet med männen anser kvinnorna i lika stor utsträckning att eleverna bestämmer nästan allt själva om examinationssätt i undervisningen.

Ur ett elevinflytandeperspektiv kan det konstateras att eleverna upplever inflytandet som svagt. Dock kan det även konstateras att eleverna upplever att det finns klara tendenser till att inflytandet kan etablera sig på programmet.

Samhällskunskap A.

Diagrammet fastslår att eleverna uppfattar det som att det oftast är läraren som bestämmer hur något skall examineras i undervisningen. Det tenderar till att vara sällan som eleverna upplever att de får välja mellan olika alternativ som läraren tagit fram åt dem, eller att läraren väljer bland förslag som eleverna tagit fram åt läraren, enligt eleverna. Ytterligare lutar det åt att eleverna erfar att de själva, nästan aldrig får bestämma nästan allt, om hur undervisningen skall examineras.

Sett ur ett genusperspektiv kan det konstateras att det inte finns några större avvikelser i hur de olika könen svarat på vad de erfar. Det kan konstateras att kvinnorna, i mindre utsträckning än männen, anser att eleverna har mindre att säga till om i nivån läraren bestämmer nästan allt och elever bestämmer nästan allt. Fortsättningsvis kan det fastslås att männen anser att eleverna har mindre att säga till om i nivåerna elever väljer bland lärares förslag och lärare väljer bland elevers förslag.

Slutligen kan det fastläggas att eleverna upplever att det återigen är läraren som dominerar i kategorin examinationssätt. Detta betyder att eleverna anser att elevinflytandet har en svag ställning i programmet. Detta stöds av elevernas svar. Samtidigt är det små variationer i svaren ur ett genusperspektiv.

Sammandrag.

Generellt sett anser sig eleverna, vid samhällsprogrammet, ha inflytande över sin utbildning, och är nöjda med nivån på detta. Elevernas möjlighet till inflytande har, enligt eleverna, visat sig starkast i kategorierna arbetsform och läromedel. Detta resultat har uppnåtts oavsett könskategori. I motsats till detta visar det totala resultatet i undersökningen, att en majoritet av både den manliga och den kvinnliga delen av elevpopulationen anser att det är läraren som dominerar.

Den kvinnliga populationen har attityden att läromedel är den kategorin som de har mest inflytande i, sedan kommer i fallande ordning arbetsform och innehåll i undervisningen. Den kategori som kvinnorna ansåg att eleverna har minst inflytande över, är examinationssätten på programmet.

Männen i elevpopulationen ansåg att den kategori som de har mest inflytande i, är arbetsform. Den fallande ordningen därefter är läromedel och examinationssätt. Minst inflytande ansåg männen att elever har över innehållet i undervisningen på programmet.

Utifrån detta kan vi konstatera att eleverna upplever att examinationssätt och innehållet i undervisningen är de kategorier som elevinflytandet håller den lägsta nivån, enligt eleverna. Eleverna anser att en dialog mellan eleverna och lärare verkar finnas i de övriga kategorierna, men det har visat sig i vår undersökning att det är lärarnas förslag och vilja som råder generellt sett på programmet. Detta gör att elevinflytandet är svagt, generellt sett på programmet.

På kursen samhällskunskap A så kan vi konstatera att eleverna, utifrån resultatet, upplever att elevinflytandet är svagt, oberoende könskategori. Samtliga kategorier av informellt elevinflytande i undersökningen, visar på låga resultat av att elevernas vilja och förslag används i undervisningen, enligt elevernas upplevelser.

Enligt den manliga elevpopulationen anses eleverna ha mest inflytande i vilka arbetsformer som skall användas. Därefter kommer i fallande ordning läromedel och innehåll. Männen anser att examinationssätt är den kategori av informellt elevinflytande, som eleverna har minst inflytande över.

Den kvinnliga populationen anser att innehållet i undervisningen är det som eleverna har mest inflytande över, därefter följer examinationssätt. Arbetsform och examinationssätt ansåg kvinnorna vara det som elever kan påverka minst av de fyra kategorierna.

Utifrån ovanstående anser vi eleverna upplever att elevinflytandet är svagt på samhällskunskap A på samhällsprogrammet. Detta visas genom att både männen och kvinnorna anser att det oftast är läraren som bestämmer nästan allt, alternativt att eleverna får välja bland lärarnas förslag. Dialogen i kursen verkar ha en svag ställning, då eleverna generellt sett anser att det är sällan och i början av moment som de får möjlighet att välja bland lärares förslag och än mer sällan som deras egen vilja och förslag blir rådande över undervisningen.

Diskussion om resultatet.

I de lokala arbetsplanerna, på den undersökta gymnasieskolan, framgår det att de olika arbetslagen skall arbeta för att eleverna skall ha förutsättningar för ett demokratiskt arbetssätt. Vidare framhålls i dessa arbetsplaner att eleverna skall ha möjlighet att delta i beslutsprocessen, runt undervisningen. Undersökningens resultat visar att detta genomförts. Eleverna anser sig ha *möjlighet* att delta i beslutsprocessen, men nivån verkar vara låg och väldigt svagt etablerad på skolan. Skolan bör därför inte vara nöjd med resultatet från denna uppsats, utan arbeta hårdare för att stärka och utveckla elevinflytandet på skolan. Ett steg i rätt riktning vore att tydligare definiera vad elevinflytandet är. Detta då det verkar som eleverna är ambivalenta i frågan om elevinflytandets varande och definition. Vilket framgår i exempelvis i det generella för arbetsform i samhällsprogrammet, där elevernas svar visar att lärarna bestämmer nästan allt och eleverna väljer bland lärares förslag till nästan 90 %, samtidigt som vissa andra elever anser att lärarna väljer bland elevers förslag och att eleverna bestämmer nästan allt. Detta kan tyda på att eleverna inte har samma definition av elevinflytande. Vidare så understryks detta av det faktum att eleverna anser sig ha inflytande över sin utbildning, samtidigt som de anser att de inte, i någon större grad, kan påverka i de undersökta kategorierna. Det kan finnas flera kausala förklaringar till detta. Lärarna kan till exempel ha definierat elevinflytande på olika sätt, för eleverna. Vilket kan vara förorsakat av att elevinflytande inte är tillräckligt definierat i de lokala arbetsplanerna. En annan förklaring kan vara att eleverna upplever att det formella inflytandet är viktigare än det informella, och därför svarat att de har inflytande och är nöjda med detta. Vidare kan en förklaring vara att eleverna inte fått någon förklaring av begreppet alls. Oavsett orsaken påvisar resultatet en allvarlig brist. Det framgår i samtliga styrdokument och till stor del i vetenskapliga rapporter att elevinflytandet har en viktig demokratisk och pedagogisk funktion i dagens skola.

I relation till tidigare forskning kan vi konstatera likheter. Till exempel så har det i vår undersökning visat sig att eleverna är nöjda med det inflytande de har. Detta i likhet med vad Pettersson kom fram till i sin undersökning "Elevinflytande på gymnasiet. En studie av de praktiska och teoretiska programmen". Likaså visar vår undersökning likheter med Petterssons undersökning, i det faktum att eleverna inte anser sig ha något formellt elevinflytande. Resultatet i vår undersökning om att lärarna oftast lägger fram alternativ, som eleverna får välja bland, styrks av den bild som Aggesjö, i sin undersökning "Elevdemokrati. Fem högstadielärares syn på elevdemokratiska situation.", målar upp angående elevernas inflytande på undervisningen. Många tidigare undersökningar har visat att eleverna inte är nöjda med nivån på deras inflytande. Vår undersökning sällar sig till denna skara.

Resultatet i vår undersökning visar ingenting om hur det **faktiskt** förhåller sig med mängden elevinflytande på den undersökta skolan, för det är inte det som den här undersökningen varit inriktad på. Men resultatet visar att eleverna inte uppfattar det som att deras åsikter och vilja har någon större vikt i undervisningen. Vi anser att det är väsentligt att eleverna uppfattar att de inflytande på undervisningen, eftersom det i forskning visat sig att kopplingar finns mellan inflytande och studieresultat. Genom att kraftsamla för en högre nivå av elevinflytande, har skolan mycket att vinna. Elevernas resultat skulle med detta förbättras, vilket medför att de blir bättre förberedda för samhällslivet och högre studier. Fortsättningsvis underlättar det även arbetet för lärarna, som därmed kan kraftsamla sina resurser kring det eleverna behöver och efterfrågar.

Ur ett demokratiskt perspektiv är resultatet otillfredsställande, elevernas uppfattning om möjligheterna att påverka är lågt och därmed så fastställs skolan som en mindre demokratisk institution, vilket avslöjas genom resultatet för kursen samhällskunskap A. Som ovan konstaterats så är just denna kurs ett särskilt ansvar för fostrandet av demokratiska samhällsmedborgare. Därmed så är resultatet allvarligt då den demokratiska återväxten kan hämmas, med tänkbara konsekvenser som exempelvis en utbredd uppgivenhet och lågt valdeltagande som följd.

Modellen som framtagits för denna undersökning, har fungerat bra i den mening att vi kunnat utvärdera hur mycket eleverna anser sig kunna påverka sin utbildning. Eleverna i vår undersökning anser att de har inflytande och att de är nöjda med inflytandet, vi har dock med vår modell kunnat påvisa att eleverna inte anser sig ha möjlighet att påverka sin utbildning. Modellen har alltså avslöjat en låg nivå av informellt inflytande. Vi har dock upplevt att modellens nackdel varit att vi inte har kunnat precisera exakt vad eleverna menar med att de till exempel får välja bland lärares förslag eller att läraren väljer bland deras förslag, vilket gjort att vi inte kunnat få den djuplodning som nås till exempel genom intervjuer.

Vi vill understryka, så här på slut tampen, vikten av ett fungerande informellt inflytande. Detta då eleverna, enligt vår mening, har en stor möjlighet att nå reellt inflytande på sin utbildning med det. Vilket de kan vara hindrade från i det formella inflytandet, på grund av lagar, förordningar och skolans ekonomi. Reellt inflytande är enligt oss ett direkt och informellt inflytande på undervisningen.

Sammanfattning.

Syftet med detta examensarbete har varit mångfacetterat. Vi har undersökt om hur eleverna upplever det informella inflytandet över utbildningen på sina program, generellt sett och i samhällskunskap A. I detta har vi även undersökt skillnader mellan mäns och kvinnors uppfattning av inflytande i detta. Vidare har vi undersökt om eleverna ansett sig ha elevinflytande, och om de är nöjda med inflytandet på sin utbildning. Slutligen är syftet att skapa en modell för utvärdering av elevinflytande.

Undersökningen är baserad på en enkätundersökning, som vi har genomfört på fyra program, på en gymnasieskola i Mellansverige. Programmen har varit El-, Handels-, Medie- och samhällsprogrammet. Vi har avgränsat oss till det så kallade informella inflytandet, som har att göra med elevens inflytande över undervisningen, genom till exempel planering, genomförande och utvärdering. I vår undersökning har vi undersökt kategorierna: Innehåll i undervisningen, arbetsform, läromedel samt examinationssätt.

Undersökningen påvisar att eleverna, i majoritet, anser att de har inflytande över sin utbildning. Vidare så anser en majoritet av eleverna, utom i Handelsprogrammet, att de är nöjda med inflytandet på utbildningen. Vi har dock kommit fram till att eleverna, generellt sett på utbildningen, upplever att det informella inflytandet är svagt och/eller gränsande mot mycket svagt informellt inflytande, i de olika kategorier som vi undersökt. Resultatet visar också, angående kursen samhällskunskap A, även där är svagt och/eller mycket svagt gällande det informella inflytandet, i de olika kategorier som vi undersökt.

Vidare så har kommit fram till att det finns ett genusperspektiv, gällande det informella elevinflytandet. Skillnaderna mellan könen är att männen anser sig ha mest att säga till om gällande arbetsform och läromedel och minst om examinationssätt och innehåll i undervisningen, generellt sett på programmen. Medans kvinnorna enbart anser att de har mest inflytande över läromedel och minst över innehållet i undervisningen, generellt sett på programmen. Gällande samhällskunskap A, så anser männen att de har mest inflytande över arbetsform, och minst över examinationssätt. Medans kvinnorna ansett sig ha mest över innehåll i undervisningen och minst över examinationssätt. Männen och kvinnorna har dock den likheten, att de i samtliga kategorier anser att elevernas upplevelse av det informella inflytandet, är att det både generellt sett och i kursen samhällskunskap A är svagt och/eller mycket svagt.

Käll- & Litteraturförteckning.

Examensarbeten & Uppsatser.

Aggesjö, Thomas. *Elevdemokrati Fem högstadielärares syn på sin elevdemokratiska situation.* vt 2000. Högskolan Dalarna Campus Falun.

Andersson-Granath, Lena. *Elevinflytande i klassrummet En möjlighet eller ett nödvändigt ont.* vt 2002. Högskolan Dalarna Campus Falun.

Fredriksson, Karin & Sundelin, Petra. *Elevinflytande: Ett konkret exempel på arbetsätt.* 2000. Luleå tekniska universitet.

Hansjons, Marie & Lindholm Pihl, Linda. *Elevinflytande - ett omöjligt uppdrag!?.* ht 2001. Högskolan Dalarna Campus Falun.

Hosseinian, Roufia & Nordin, Camilla. *Elevinflytande i gymnasieskolan: En enkätundersökning gjord vid tre olika gymnasieskolor i Stockholms län.* 2000. Lärarhögskolan i Stockholm.

Johansson, Carolina. *Elevinflytande i matematik kontra andra ämnen En studie utförd på en gymnasieskola i Mellansverige.* vt 2002. Högskolan Dalarna Campus Falun.

Karlsson, Karin & Elmefjäll, Maria. *Varför elevinflytande? En jämförelse mellan tre pedagogers syn på elevinflytande.* 1999. Högskolan Dalarna Campus Falun.

Lindberg, Agneta. *Elevinflytande Elevers upplevelse av att påverka sitt lärande.* vt 2002. Högskolan Dalarna Campus Falun.

Lindkvist, Emma & Vincze, Susanna. *Elevers upplevelser av elevinflytande.* vt 2000. Högskolan Dalarna Campus Falun.

Pettersson, Jan. *Elevinflytande på gymnasiet En studie av de praktiska och teoretiska programmen.* Skolledar Högskolan Nr 18 1999. Lärarhögskolan i Stockholm.

Scandola, Mattias. *Elevdemokratikurs på gymnasiet – En möjlig väg mot ökat elevinflytande?* Samhällskunskap A. 2000. Högskolan Dalarna Campus Falun.

Sjöberg, Daniel. *Kunskap, motivation och elevinflytande*. 2000. Centrum för forskning i lärande. Luleå tekniska universitet.

Smed, Monica. *Kan elever påverka sitt eget lärande?* vt 2000. Högskolan Dalarna Campus Falun.

van Keppel, Marit & Palosaari, Ingela. *Elevinflytande i NO-undervisningen "En bra NO-lärare ska låta eleverna vara med och bestämma"* vt 2002. Högskolan Dalarna Campus Falun.

Litteratur.

Eriksson, Veronica. "REAGERA! Gör något åt det som är fel i skolan!". Nordstedt Juridik AB. Göteborg. 2001.

Gossas, Markus. *Glimtar av framtidens gymnasieskola*. DFR-Rapport 2000:7. Dalarnas forskningsråd. Sahlanders Grafiska AB. Falun 2000.

Jormfeldt, Kjell. *Kartläggning av elevinflytandet i gymnasieskolan. Konstruktion av ett mätinstrument för elevinflytande och tillämpning på en gymnasieskola*. 1994. Lärarhögskolan. Lunds universitet. Malmö.

Lindgren, Anita (red). *UTMANING! Om elevinflytande i skolan*. 1995. Graphic Systems AB. Göteborg.

Läraryrket. "Lärarens handbok". Läraryrket. Solna. 2002.

Malmström, Åke & Agell, Anders. "Civilrätt". Liber ekonomi. Malmö. 2001.

Malmström, Sten med flera. "Bonniers svenska ordbok". Bokförlaget Bonnier Alba AB. Stockholm. 1998.

Skolverket. *Skola i utveckling: inflytandets villkor*. (diarienummer 95:2383) 1999. Enskede Offset AB. Stockholm.

Söderberg, Sten. (projektledare) *Elevernas värdering av sin gymnasieutbildning*. (Skolverkets rapport nr 90) 1996. Skolverket. Stockholm. Liber distribution (beställningsnr 96:192)

Tebelius, Ulla & Claesson, Silwa (red). 2000. *Skola i centrum* Studentlitteratur. Lund.
- Öhrn, Elisabeth. *Elevers inflytande i skolan. Om kön, klass och förändring*.

Utbildningsdepartementet: Ds 1995:5. *Där man inte har något inflytande finns inget personligt ansvar: En översyn av elev- och föräldrainflytandet i skolan*. 1995. Samhall Avebe AB. Stockholm.

Åborg, Ylva. "ELEV RÄTT en bok om elevers rättigheter". Nordstedt Juridik AB. Stockholm. 2000.

Källor.

Kommunens skolplan.

Skolans lokala arbetsplaner.

Sveriges lag.

SFS 1992:394 - Gymnasieförordning (1992:394)

Tidningsartiklar.

Gisselberg, Kjell & Margareta Wolf-Watz, Margareta. *Det är roligare att lägga upp experimenten själv, man hinner tänka mer.* DidaktUm-Navet- Nr 8. februari 2001

Institutionen för matematik och naturvetenskapliga ämnen. Umeå universitet.